

ANKARA ÜNİVERSİTESİNİN
BİR “EĞİTİM FAKÜLTESİ” VARDIR !

Yazan: Prof. Dr. Hâmide TOPÇUOĞLU (*)

*“Mevcut öğrenimin bünyesini
nasıl kurmalıyız ki her parçası
birbirinden habertli olarak işli-
yebilsin?”*

Hasan Âli YÜCEL

(Birinci Maarif Şûrasını açış konuşma-
sı, 1939)

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Üniversitemiz topluluğunun Ankara ili içindeki en genç Fakültesidir. Bizden sonra kurulan Diyarbakır Tıp Fakültesi istisna edilirse, Fakültemizin bu bakımdan “gelişmekte olan Fakülteler” kategorisinin başında geldiği görülür. Bu kategoriye giren ülkelerin genel özellikleri, akademik tipleştirmede de doğruluklarını muhafaza ederler:

Bunlar, “gelişme” azminin gücü ile yaşarlar, yoksa eski bir şöretin tortusu ile değil; mevcut eksikliklerinin birgün kesinlikle giderileceği kanısı içindedirler, ve bütün çabaları bu gelişmeyi hızlandırmaya yönelmiştir. Amaçları ve programları mevcut imkânlarıyla değil, gerçekleştirmek istedikleri temel fonksiyonlarıyla belirlenmiştir. Bunun içindir ki daimî şekilde talepte bulunur, ihtiyaç gösterir ve kaynak ararlar. Gene, bunun içindir ki, gerek akademik, gerek politik çevrelerden cesaretlerini kırıcı, küçültücü, kayıtsızlıkla dolu tutumlara değil; tersine, teşvik edici, umut verici, yol gösterici tutumlara intizar ederler.

Hemen ilâve edelim ki, gelişmekte olan ülkeler gibi, gelişmekte olan Fakülteler de bağımsızlıklarına düşkün olurlar; tabiatıyla sıkıntı içinde başladıkları akademik hayatlarında, hiç bir yardımın karışma anlamını taşımamasını isterler! Kendi başarılarının, ne kadar bocalama

(*) Eğitim Fakültesi Eğitim Sosyolojisi Kürsüsü Profesörü.

bahasına olursa olsun, kendi eserleri olması hususunda kararlıdır. İçinde buldukları geçici sıkıntılı durumun, kendilerini, sonradan beğenmeyecekleri yönere itmesini önlemeğe çalışırlar.

Bu genel karakteristikleri içinde, Eğitim Fakültesinin arzettiği özellik ise, kendisini tahsis ettiği branşın, bütün kompleks ve çok yönlü niteliğine rağmen, Eğitim gibi, tesirleri itibariyle hemen herkesi ilgilendiren, üzerinde hemen her aydının bir fikir sahibi olduğu, memleketimizde yüzyıllardanberi müntesibi, yazarı, uygulayıcısı ve türlü örgütleri bulunan bir kültür süreci oluşudur. Kısacası, ilgilileri pek çok, benimsiyenleri sayısız bir alanın ilk akademik kuruluşu oluşu ona, kendi kurumsal yeniliği ve ayrı bir uzmanlık dalını temsil edişi ile; işlediği konunun gelenekselliğini ve evrenselliğini bağdaştırmak ve farklarını açıklamak gibi güç bir görev yüklemiş, dolayısıyla onu, diğer genç fakültelerden daha zor bir duruma sokmuştur.

Bir bilimsel alanın meraklısı ile, uygulayıcısı ile, ilgisi ile, amatörü ile u z m a n'ını ayırt etmek, her zaman sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Özellikle durum, yetişmiş uzmanlarının son derece az, yetişmekte olanların ise henüz öğrencilik statüsünde bulunmaları halinde büsbütün güçleşmektedir. İnsanların doğuştan idareci, yaratılış itibariyle eğitimci olabileceklerine ilişkin önyargıların eğitim çevrelerine hâlâ hâkim olması; kader saikiyle öğretmenliğe atılan kişilerin, düzenli eğitim formasyonu görenden daha başarılabilecekleri yolundaki iddiaların hâlâ ciddiyetle savunulabilmesi karşısında memleketimizin gerçek eğitim uzmanlarına hakikaten ihtiyacı olduğunu teslim etmemek imkânsızdır!

Ne var ki her kuruluş, başlangıç safhalarında, bilinçli veya bilinçsiz, maksadlı veya maksadsız çeşit çeşit şevk kırıcı davranışlarla karşılaşabilir. Bunun içindir ki bugün üçüncü öğretim yılını tamamlayan Eğitim Fakültesinin türlü zorluklar içinde doğup büyüyüşü, kurumların önemleri hakkında farkına varmadan saplandığımız bazı önyargılarımız, hizi, Fakültemizden her sözedişimizde, bir çeşit savunma, bir çeşit açıklama yapma, gerekçe gösterme durumuna sokmaktadır ki bu, herhalde, üzerinde durulması gereken bir noktadır ve toplum olarak bazı zaaflarımızla ilgilidir.

Öğretimine başlayacağımız son sınıf öğrencilerine, hâlâ bazı eğitimcilerimizin "Sizin Fakültede ne okunur? Siz ne iş yapacaksınız? Hangi Bakanlık veya Kurum size iş verecek?" tarzında, cevabı içinde saklı sorular yöneltmeleri, memleketlerimizin eğitsel geleceği bakımından ciddiyetle ele alınması gereken bir tavrın ifadesidir.

İştilgal sahası ne olursa olsun, hiç bir Devlet kurumu sırf bir kapris gereği, ya da sadece tesadüf eseri olarak kurulmaz. Özellikle 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu hükümlerine göre kurulup üç yıldanberi öğretimde bulunan ve en küçük, en önemsiz formalite kurallarından en ciddi ehliyet şartlarına kadar bütün faaliyetinde klâsik üniversitemizin sıklığından, sertliğinden hemen hemen cümlemizin şikâyetçi olduğu bütün akademik titizliklerini tatmin etmiş bulunan bir Fakültenin; gereksiz, sebebsiz, hattâ anlamsızca, her nasılsa kuruluverdiğini; yaşama şansı pek olmadığını imâ etmek, bir gerçekliğin değil, olsa olsa iyi niyetle bağdaşamayacak bir olumsuz dileğin ifadesidir.

Eğitim kurumlarımızın, birbirinden haberdar olarak işlemeleri birbirlerini, aynı istihdam alanına eleman yetiştireceği için, bir çeşit rakip gibi, hatta her ne suretle olursa olsun bertaraf edilmesi gerekli bir rakip gibi görmemeleri için gerekli olan ne ise derhal yapılmalıdır. Bugün, rahmetli HASAN ALİ YÜCEL'in birinci Maarif Şurasında özlemine çektiği koordinasyon imkânına çok daha fazla sahip bulunduğumuz gibi, plânlı devreye girmiş olmamız sebebiyle buna mecburuz da.

Fakültemiz kurulurken, İstanbul ve Ankara Edebiyat Fakültelerinde Pedagoji-Psikoloji kürsü veya derslerinin mevcudiyeti karşısında, yeni bir pedagoji fakültesinin fuzulî bir masraf bir çeşit lüks teşkil edip etmiyeceği sorulmuştu. Fakültemizin klâsik pedagoji derslerini tekrarlayacak bir müessese olmadığını, esasen birbuçuk yıldanberi bütçesiz, kadrosuz, sırf Ankara Üniversitesinin gayretleriyle yaşadığını, *müfredatının amaçlarının memleketimizin eğitim meselelerini dünyanın eğitim bilimlerindeki gelişmesine paralel olarak ele almaya ve çözüme kavuşturmaya matuf olduğunu* anlatınca, kurulmamız gereğine inanılmıştı.

Oysa ki bugün, üç yıldanberi faaliyette bulunan ve tam mezunlarını vermek üzere olan Fakültemizin yanısıra, hemen hemen müfredatımızın aynısını benimseyen resmî yüksek okullar veya akademiler kurulmasına teşebbüs edilmektedir. Bundan başka, Fakültemizin kadro kanununun gerekçesinde açıkça belirtilmiş olan "okul psikoloğu", "idarecilik" "rehberlik" v.s. gibi fonksiyonların, Millî Eğitim Bakanlığının yeni bir yönetmeliği ile hemen hemen sadece Eğitim Enstitüsünün Pedagoji bölümü mezunlarına tahsis edileceği kararlaştırılmış bulunmaktadır. (31.1.1968 tarihli Resmî Gazete).

Bu durum karşısında ister istemez şu sorunun çözüme kavuşturulması gerekiyor: rehberlik, danışmanlık, idarecilik gibi yeni eğitim uzmanlıklarının lüzumuna inanmış olan Millî Eğitim Bakanlığı, bunları

çalıştıracak yeni kadrolar tahsisini, ya da mevcut kadrolarından bir kısmının bu hizmetlere ayrılmasını münasip görmüş olmalıdır ki bütün bu hizmetleri düzenleyecek bir yönetmelik yapmayı lüzumlu saymış olsun.

O halde, üç yıldanberi sırf bu amaç ile öğretimde bulunan Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin eleman yetiştirdiği sahaların açılması gereğine Millî Eğitim Bakanlığı inanmış bulunmakta, ancak, bu sahalara Fakülteden gayrı bir menşeden gelme elemanları atamayı münasip görmektedir! Yahut da, bu yeni eğitim uzmanlıkları için, memlekette o nisbette bir ihtiyaç mevcuttur ki, Bakanlık, bu geniş ihtiyaç sahasını, yalnız Eğitim Fakültesinin dolduramayacağına kanaat getirmiş, ayrıca kendisine bağlı Eğitim Enstitülerinin mezunlarını da atayacağı özel bir yönetmelik tanzim etmiştir. Fakat her hal ve kârda *“memleketimizde okul psikolojluğu, rehberlik, danışmanlık, idarecilik ilh... gibi çağdaş eğitim uzmanlıklarına ihtiyaç yoktur, bu itibarla, bunları yetiştirmeyi amaç edinmiş bir kurumun mezunlarına da ihtiyaç yoktur”* dememiştir. Zira bu “kurum”ların içine, bizzat Bakanlıkça tanzim edilmiş olan yönetmelikte ki Eğitim Enstitüleri de girecektir.

Kısacası, ya Devlet bütçemiz, aynı istihdam alanı için birden çok fazla kurumu ihdas edip işletebilecek kadar zengindir, ya da aynı fonksiyon için o kadar fazla elemana ihtiyaç vardır ki, üç yıl önce Üniversitenin, Millî Eğitim Bakanlığının Büyük Millet Meclisinin tasvibi ile, gerekli sayması ile sırf bu amaç için kurulmuş olan bir Fakültenin vereceği mezunlar dahi bu talepleri karşılamaya yetmeyecektir. Bunun, başka bir izahı olmamak gerekir.

Ancak, bu satırların yazıldığı sırada, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye dairesinde İstanbul ve Ankara Üniversiteleri temsilcileri ile yapılan bir toplantıda muttali olduğumuz Bakanlık görüşleri, bu konunun çok daha başka bir açıdan ele alınmakta olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Fakültemiz için hayati bir önem taşıyan bu görüşler, bizi, gerek yeni eğitim hizmetleri gerek eğitim bilimlerinin öğretmen yetiştiren okullardaki öğretimi konusunu yeniden ve ciddiyetle ele almaya sevketmiştir. Zira, bugün, bütün bu konular memleketimiz sınırları içinde, Ankara Üniversitesi topluluğu içinde bütün bu hizmet alanlarını ve bilim dallarını öğretme amacı ile kurulmuş bir Eğitim Fakültesi mevcut değilmiş gibi ele alınmakta ve Fakültemizin varlığı, ancak biz hatırlattıkça o da pek güçlkle, hatırlanabilmektedir!

Yeni eğitim hizmetlerinin icrası gereğine inandığımızı, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri yönetmeliği ile ispat etmiş olan Bakanlığın bu

hizmetlere Eğitim Fakültesi mezunlarını, atayamayacağını, zira, zamanımızdan kırk sene evvel ısdar edilmiş olan “Maarif Teşkilatına dair Kanun”un 12. maddesinde “Maarif hizmetinde aslolan muallimlik” dendiğini, bu maddenin bugüne kadar ki yorumuna göre, hangi fonksiyon için olursa olsun, Bakanlık kadrosunda hizmet almanın, mutlaka bir dersin öğretmeni olarak tayini gerektirdiğini, Eğitim bilimleri öğretiminin, yani “meslek dersleri” öğretiminin ise, mesleki bir teamüle göre, Eğitim Enstitülerinin Eğitim Bölümleri mezunlarına tahsis edildiğini hal böyle olunca, Eğitim bilimlerinin üniversiter seviyede dört yıllık öğretimini görmüş olan elemanların öğretmen olarak atanamayacaklarını, öğretmen olarak atanamayınca da, ancak buna bağlı olan okul psikoloğu, rehberlik, v.s. gibi yeni maarif hizmetlerini ifaya ehliyet kazanamayacaklarını hayretle ve teessürle müşahade edince, bütün bu mülahazaların Eğitim Fakültesinin kaderi ile olan ilgisini kamu oyuna açıklamak ve durumun takdirini ilmin ve insafın ölçülerine bırakmak gerekmiştir.

Kırk sene evvelki bir kanunun kırk sene evvelki yorum tarzının muteberliğini ve bir meslekî teamülün ileri sürülen şekli gerekçelerinin bilimsel değerini tartışmayı başka bir teşebbüsümüze bırakıyoruz. Bugün için, henedense daima unutulmuş Eğitim Fakültesinin karşılaştığı güç durumun, gerçekçi bir açıklamasını yapmakla ve eğitim kurumlarının birbirinden haberdar ve birbirini tamamlayıcı halkalar halinde, aynı millî câmiinin hizmetinde işbirliği yapmaları gerektiğini hatırlatmakla yetiniyoruz.

Fakültemizin karşılaştığı bu güçlüğü biraz olsun gidermek için, Eğitim Fakültelerinin yabancı memleketlerdeki kuruluşları sırasında da aynı tip zorluklar ve meslekî zümrelerin mücadeleleriyle karşılaştığını hatırlatmak yerinde olur. Bununla beraber olayın, bize has bazı özellikleri de vardır. Bu müessesenin kuruluşunda tesadüfen görevli bulunmuş bir insan olarak, bizden sonraki kuşakları, geçirdiğimiz tecrübenin, az çok aydınlatacağını düşünmekteyim ve aşağıdaki açıklamaları da sırf bu amaçla yapıyorum.

Ancak, Kurumların da tıpkı insanlar gibi birbirlerine pek benzemeyen hayat çizgileri vardır; bazı kurumlar, efsaneleri ile birlikte doğar, destanlarıyla birlikte gelişirler! Bunların gerçek değerleri, fonksiyonlarının faydası hakkında kamu oyunun müsbet delillere dayanacak doğru yargısı, çok daha sonra belli olur. Kurum hakkında yaratılan lejandların inandırma gücü, zihinlerdeki etkisini uzun süre korur. Bu

tip müesseseler, kamu oyunda yarattıkları müstakbel başarı hayallerinden örülü bir zırhın içinde her çeşit olumsuz tenkitten, meslekî ya da siyasî hırpalanmalardan masun olarak kendilerini geliştirme fırsatını bulurlar. Daha doğrusu, kader çizgilerini geliştirmek, doğrultmak için zaman kazanırlar.

Bu tip müesseseleri ben, hem varlıklı hem istidatlı ana babalardan doğan bebeklere benzetirim: bütün tahminler, bütün karineler, hayattaki başarıları lehinedir. İlerde başarısız çıkarlarsa, bu, umulmadık bir sonuç olur. Ve çok defa, aslı değil, olsa olsa arızî sebeblere bağlanarak mazur görülmeye çalışılır. Toplum, onlara, değerlerini ispatlamak için bir şans daha tanır, menfi hükmünü biraz daha geciktirir. Adeta dili varmaz söylemeye...

Kurumların böyleleri, şöhretli kurucuların teşebbüsü ile özel mevzuattan faydalanılarak millî veya milletler arası kaynaklardan sağlanan bol mâli imkânlarla dayanılarak, iyi hesaplanmış kesif bir propoganda ve tanıtma çabası içinde kuvvetli taraftarların ve teşvikçilerin desteği ile, ve kaderini yalnız bu kurumda görececek bol sayıda yardımcı elemanın sabır ve gayretleri ile kurulmuş olanlardır.

Bu nevi kurumlar, ilerde başarısız çıkarlarsa bu, herkes için, hakikaten bir hayal kırıklığı, bir üzüntü konusu olur. Onları kınamak pek akla gelmez. Zira, bütün tahminler, bütün karineler vaktiyle o kadar başarıları lehine olmuştur ki...

Bunların yanında, mütevazı ana babalardan doğma, kendi hayat çizgisini kendi çizmeye çalışan, halk deyimi ile kendi göbeğini kendi kesmeye uğraşan renksiz çocuklar vardır. Efsanesiz doğar destansız büyürler. Kamu oyu, bunları, çok defa büyüyüp "adam" olduktan sonra farkeder. Varlık sebeplerini ancak birşeyler başardıkları ve bunu sözcötürmez delillerle ispatlayabildikleri zaman kabul ettirirler. Zira vaktiyle bütün tahminler ve karineler, başarısızlıkları yönünde olmuştur. Hatta çok defa bir tahmin konusu da olmamışlardır. Kamu oyu onları tanımamıştır, farketmemiştir bile...

Fakültemiz dergisinin ilk nüshasını yayın alanına çıkarırken bu kadar ayrıntılı bebek portreleri çizmeye neden lüzum gördüm acaba? Bu, eski bir edebiyat severliğin bu yaşta nükseden bir ârâzı olmasın?! Bunları sıralayacak yerde doğrudan doğruya Fakültemizin amaçlarından, fonksiyonlarından, programlarından, mezuniyet sonrası eğitimle ilgili hazırlık çalışmalarından, ve özellikle pek itibar ettiğimiz yabancı uzmanların takdîrkâr raporlarından bahsetmek, nihayet ilerde memlekete

ne kadar yararımız dokunacağını uzun uzun anlatmak; kısacası, resmî üslûbuna uygun bir t a k d i m y a z ı s ı yazmak çok daha doğru olmaz mıydı? Kimbilir, belki de benden sadece bunu istemişlerdi?

Ancak, bizim inancımız odur ki, içinde yaşadığımız tarihî anlar, hepimizi, hem kendimize hem halkımıza karşı samimî olmaya, resmî ve şekli üslûbun beylik zırhlarına sığınmaktan kaçınmaya sevkettir. Biz, kurum olarak, hiç bir zaman bu hasma kalıp öğünme ve büyüklenme yolunu tutmadık.

Bugün de öyle yapacağız ve bizzat yaşadığımız akademik tecrübe, olduğu gibi nakledeceğiz ki, ilerde yanlış değerlendirilmelere konu olmayalım.

Onun için, akademik kurumlar içinde, mesut ve müreffeh ailelerden doğan bebeklerin yanında, bizim Fakültemiz gibi, hüviyet cüzdanını bin bir müşkülâtla sağlayan, varlığını hısım akrabasına dahi zor kabul ettiren kurumlar da olduğunu ve özellikle memleketimizin çeşitli bilimsel kurumları arasında ortaya çıkan bu pek farklı kader çizgilerinin nedenlerini açıklamakta, bir eğitim tecrübesi olarak, fayda mülâhaza ediyoruz.

Henüz üç yaşını bitirmiş ve daha ilk mezunlarını vermemiş olan bu yeni fakültenin, hemen bütün ayrıntılarını takip etmiş olduğum akademik ömrü, bize, memleketimizde, birbirine girift bir halde bulunan bir seri idarî ve akademik eğitim tertiplerinin teşhisine yarayacak canlı bir örnek hizmetini görecektir.

Bir Kuruluşun Hikâyesi :

Eğitim Fakültesi kurmak fikrinin bizde en az on iki yıllık bir mazisi vardır. Bu konulara başka bir yayınlımızda değindiğimiz için tekrar dönmiyeceğim.(1)

Bugün gerçekleşmiş olan kurumun en yakın fakat kendisine benzemeyen cediti ise, 1964 yılında Üniversite ve Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlandığı halde, T.B.M.M. genel kurullarına sevkedilemeden, daha geçici karma komisyonda reddedilmiş olan kuruluş kanunu tasarısında belirtilmiş, fakat doğmadan ölmeye mahkûm olmuş Fakülte tasavvurudur.

Bu kanun tasarısının "caduc" kalışı olayının nedenleri üzerinde durmak, belki hadiseden üç yıl sonra nükseden bazı ârâzı aydınlatmaya yarayacak ise de, şahsen, gereksiz bulduğumuz bir davranıştır. Muhakkak olan şudur ki, ayrı cinslerden birçok faktör bir araya gelmiş ve bu tasarının parlamentonun genel kurullarına sevkini önlemiştir.

En önemli faktör, belli bir meslek gurubunun tazyiki olabilir; ya da, tasarının hazırlanış tarzının ve muhtevasının eseri olabilir, nihayet belki de o sıradaki iktidar değişikliklerinin sonucu olabilir. Herhalde bütün bu faktörlerin ortak sonucu bir durum hasıl olmuş ve neticede Üniversite, bir Eğitim Fakültesini ancak k e n d i imkânlarıyla kurabileceği kanısına varmıştır. Hukuken bu mümkündür, zira Üniversiteler kanunu Fakültelerin, Üniversite senatolarının kararı ve Millî Eğitim Bakanının tasdiki ile kurulacağını bildirir. Yalnız yeni kadrolara ihtiyaç gösteren hallerde umumî hükümlere gidilir. Yani kanun ısdarı cihetine.

Ancak bir şeyin hukuken mümkün olmasıyla, fiilen mümkün olması arasında küçümsenmeyecek bir fark vardır ve bir hukuk sosyolojisi hocası olarak bizzat başımdan geçen bu kuruluş tecrübesi beni hakikaten ilgilendirmiş, ve hangi mevzuat ile nelerin yapılabileceği hususunda fazla hayale kapılmamamızı tavsiyeye sevkmiştir. Bir üniversite, dilediği fakülteyi kurabilir. Şu kadar ki bunun tek şartı, akademik muhtariyetten çok mâlî muhtariyettir. Yahut buna yakın bir sistemdir. Aksi takdirde yeni Fakülte için değil personel sağlamak, resmi evrakı postalayacak para bulunmaz!

Bütün bunlara rağmen bir müessese kurulabilmiş ve hele birkaç yıl yaşayabilmiş ise buna hayran olmak değil ama, hiç değilse hayret etmek gerekir!

1965 Temmuzunda, Ankara Üniversitesi Rektörü sayın Prof. Dr. İhsan Doğramacı, üç fakülteden ikişer profesörü Fakültelerinin Profesörler kurullarının kararları ile Üniv. Kanununun 62. maddesine dayanarak, iki yıl süre ile, Eğitim Fakültesini faaliyete geçirmekle görevlendirdi. Beş yabancı eğitim profesörünün de bilâhara Fakülte kadrosuna iltihak edecekleri tahmin ediliyordu. Türk profesörlerinin içinde yalnız bir tanesi pedagoji alanında yetişmişti, diğerleri çeşitli sosyal bilimlerin hocaları idi. Zira, kırk yıldanberi Üniversitelerimizde pedagoji dersleri yer aldığı halde, ancak iki pedagoji hocamız vardı: Biri, İstanbul'da, biri Ankara'da. (Maalesef kendi hocamızı geçen yıl kaybetmiş bulunuyoruz) Üniversitelerimizin, Fakültemiz kuruluncaya kadar pedagoji sorunlarına oldukça kayıtsız kaldığı saklanamayacak bir gerçektir.

Son aylardaki görülmemiş eğitim krizleri, bu hususta bizden çok daha hazırlıklı olan memleketleri de sarsarken, hâlâ, "Üniversitenin eğitim meseleleriyle ne ilgisi var?" deyenlere, bir Eğitim Fakültesini gereksiz görenlere şaşmamak mümkün değildir.

Yeni Fakülte için o zaman düşünülmüş olan gerekçeler ve tahmin edilen imkânlar şunlardı:

Bütün dünyada olduğu gibi, memleketimizde de, gittikçe karmaşık ve çözümü zor bir hal alan eğitim sorunları, üniversite seviyesinde müstakil bir akademik kurumun iştigal konusu haline gelmedikçe, objektif ve bilimsel çözüm yollarına kavuşturulamıyacaktır.

O halde, sadece mevcut, öğretmen yetiştiren, mahiyeti icabı araştırma ile meşgul bulunmayan yüksek okullarla bu problemlerin halledilemeyeceğini kabul etmek; memleketin idarî, hukukî, ekonomik ve politik yapısı içinde eğitimin yerini ve rolünü gereği gibi tayin edecek ve plânlama devrinin gereği olan yeni bir eğitim anlayışı içinde meseleleri ele alacak, inceleme ve araştırmalarını bu yönde teksif edecek bir üniversite kurumunun tesisini zarurî görmek gerekmektedir.

Bu, bir Araştırma Enstitüsü olamaz mı? Memleketimizde birçok Araştırma Enstitüleri vardır ki pek çoğu statülerinden başka birşeye sahip olamamışlardır: çünkü bunlar malî imkân ve devamlı personel ikmali yapacak kaynaktan mahrum yaşarlar. Her araştırma için malî yatırım yapacak bir hayırsever veya resmî müessese ararlar ve kendi araştırmalarını resen programlaştırma serbestisinden de bu yüzden mahrum kalırlar. Bunun içindir ki, son zamanlarda tamamen müstakil ve fonksiyonları araştırmadan ibaret Âmme kurumları teşkili yoluna gidilmiştir. Ancak bunlar, henüz sosyal bilimleri kendi kapsamları içine almamaktadırlar.

Fakültelerin avantajı ise, buralarda kendi akademik istikballerini ancak araştırma ve inceleme mahsulü eserleriyle ispatlayacak olan elemanların bulunmasıdır: Her doktora tezi, her doçentlik veya profesörlük tezi, ya bir inceleme ya bir araştırma eseridir. Bundan başka, devamlı öğretim mükellefiyeti, belli bilimsel dalların ilerleyişlerini yakından takip zorunluğunu yükler ve araştırmacı, bir süre sonra sadece eski aletlerini kullanan teknisyen durumundan kurtulur.

Nihayet, bir Fakülte birbirine yakın birçok akademik dalın elemanlarını biraraya toplamakla, araştırmalarda kollaborasyonu sağlanacak pek çok elemana aynı zamanda sahip bulunur.

Eğitim Araştırmaları için yeni bir Enstitü kurulması, olsa olsa bir Eğitim Fakültesi kadrosu içinde mümkündür. Zira meslek mensupları dışında kalacak bir kurum, kendi bulduğu ve eriştiği hakikatleri meslekî faaliyetler sahasına intikal ettirebilmek şansından mahrum bulunur. Fakülte ise, her yıl Eğitim mesleğine katacağı elemanlarla eğitim faaliyetlerine bir yenilik getirebilme, gerçek anlamı ile bilimsel verilerden yararlanarak meslek çevrelerine ciddî katkılarda bulunabilme şansına

sahip olur. Meğer ki, eski bir terimle “suret-i mahsusada” bu katılışa ve bu katkılara engel olunmuş, set çekilmiş olsun!” “Biz, kendi içimize farklı menşeden gelen elemanları sokmayız, bizim bilgimiz bize yeter!” yollu bir olumsuz dayanışma tutumunda ısrar edilmiş olsun!

Bugün dünyanın hiç bir köşesinde “Bizim bilgimiz bize yeter, eğitim sahası, bir bilim dalı değil, olsa olsa bir meslekî gelenekler sahasıdır, bu gelenekleri de bizden iyi bilen yoktur!” diyecek bir aklı başında kişi ya da kurum kalmamıştır. Onun için, genellikle, bu saklı inanç, çok daha aldatıcı ve ilk bakışta akla yakın hücum parolaları şekline bürünür: “Eğitimin, ne kadar derin, ne kadar çok yönlü bilgilere, ne kadar çeşitli branşlara bölündüğünü, herbirinde dünyada ne kadar önemli ilerlemeler kaydedildiğini biz de biliyoruz. Fakat, bizim memleketimizde böyle bir Fakülte kurulamaz, çünkü mütehassıs elemanlarımız yoktur, varsa da sayıları da, kaliteleri de yetersizdir.” yollu düşündürücü bahaneler şeklinde ortaya çıkar.

Bu takdirde, ya bu sözde gerekçeleri ciddiye almak ve, “mademki böyle bir Fakülte bizde kurulamaz, o halde biz de, ihtiyaçlarımızı geliştirmiş memleketlerin Eğitim Fakülteleri mensuplarına anlatır, gerekli reçeteleri alır, kendimiz uygularız”, deyip, milletçe, ömrümüzün sonuna kadar yabancı danışmanların tavsiyeleri ile işlerimizi görmeğe razı olmak; ya da, bu çeşit bahanelerin, Türk Eğitim tarihindeki geçmiş örneklerini, en iyi niyetli eğitimcilerimizi dahi nasıl yanılttıklarını, birçok kurumlarımızın vaktiyle ancak bu gibi iddiaları ciddiye almamak sayesinde kurulup geliştiklerini hatırlamak ve ona göre davranmak gerekir.

Bir kurumun, meydana gelişinde, yabancı memleketlerin tecrübelerinden faydalanmamak, ya da bir ilim adamının yapacağı yardımı sırf kendisi yabancı olduğu için reddetmek, gene tekrar edelim ki, hiç bir aklı başında kişi veya kurumun benimsiyeceği bir davranış değildir. Ancak, eğitim gibi, mahallî unsurları, millî niteliği galip bir sosyal sürecin düzenlenmesinde yardımcı olacak ilmî hakikatlerin bulunuşu, sırf yabancı ilim adamlarının çabasıyla başarılacak bir iş değildir. Bir memleketin sosyal yapısı, tarihi, kültürel değerleri, geleceği hakkındaki umutları ve niyetleri, genç kuşaklarına vermek istediği idealler, onlardan beklediği görevler, eğitim sürecinin düzenlenmesinde önemli faktörleri teşkil eder ki, bütün bunlar hakkında hem nicelikle hem nitelikle ilgili türlü verilerin tam bir objektiflikle toplanması, bunun için de eğitimle ilgili sorunlara, hem dıştan, hem içten bakılması gerekir.

Kanaatımızca, ancak bilimsel yetişmesini tamamlamış bir Türk eğitimcisidir ki, kendi memleketinin eğitim sorunlarını, sade gözlem yaparak değil, aynı zamanda y a ş a y a r a k anhyabilir.

Bu durum karşısında, Türk eğitimcisinin bilimsel formasyonunu kendi memleketinde sağlayabileceğini isbatlamak, bugün değilse yarın, bu imkânın gerçekleşebileceğini savunmak, Fakültemizin ilk kuruluş gününden bugüne kadar izlediği değişmez yol olmuştur.

Kuruluşumuza tekaddüm eden aylarda, yabancı memleketlerden getirtilecek beş eğitim profesörünün, memleketimizdeki eğitim uzmanları ile birlikte Fakültemiz kadrosuna katılacakları, civar sosyal bilimlerin profesörlerinden teşekkül eden diğer Türk elemanlarla birlikte yeni Fakülteyi faaliyete geçirecekleri tahmin edilmişti. Gerçekten, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, yabancı memleketlerin Eğitim Fakültelerinde ihtisas yaptırılmış, ya da çeşitli burslardan faydalanma suretiyle eğitim lisanslarını veya lisans-üstü öğrenimlerini dışarda tamamlamış birçok eleman memleketimizde mevcuttu. Ancak, 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun, bir Fakültede ders verebilme yetkisini, hemen hemen Lisans öğretiminden sonra on-oniki yıllık bir akademik kıdemin geçmesine bağlı tutması, yukarda saydığımız nitelikleri haiz yerli eğitimcilerimizi, Fakülte öğretiminde elleri kolları bağlı tutmaktaydı ki başka bir yerde bu konuya ayrıca temas etmiş bulunuyoruz (2).

Son Üniversite olayları, dünyanın dört bir köşesinde, öğretim görevi için aranan şartların bizden çok daha elverişli olduğunu, buna rağmen öğrenci-öğretim üyesi oranını düşüremediği için, daha yeni ve durumu daha hafifletici şartların kabulü gerektiğini açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Üniversiteler, bir taraftan görülmemiş genişlikte kitleler haline gelen öğrenci guruplarını içlerinde toplamakta, bir taraftan da öğretim üyesi olma şartlarında gittikçe daha titiz davranmakta idiler ki bunun sonu, kendisiyle ilgilenecek öğretim üyesi bulamayan binlerce öğrencinin, kendi sorunlarını kendisi çözmeye kalkması olmuştur.

Eğitim Fakültesinin kuruluş zorluklarından en önemlisini teşkil eden bu çıkmaz üzerinde ne kadar durulsa azdır.

Kurum olarak, bize düşen ilk görev, memleketimizde, halen haiz oldukları akademik unvanlar bakımından Üniversite doçentliğine namzed olan Türk eğitim uzmanlarını, biran evvel kadromuza alıp öğretime yetkili akademik elemanlar haline getirmeye çalışmaktan ibaretti. Ancak bu müstacel durumda dahi, "ilmin aceleye gelmeyeceği" prensibinden kıl kadar fedakârlık edilmediğini de hatırlatmamız gerekir!

Bir taraftan, kendi elemanlarımızı kadrolarımıza toplamaya çalışırken, bir taraftan da, yabancı bilim adamlarının aranmasına ve seçil-

mesine çalıştık. Gördük ki, yabancı bilim adamları, özellikle profesörler, “Eğitim” alanında, pek kolaylıkla sağlanabilecek elemanlar değildirler. Beş profesörün getirtilebileceği ümidi, daha kuruluş günümüzde suya düşmüştü. Bu hususta kendileriyle temas ettiğimiz makamlar, bir Fakülte de ders taktır edecek, seminer araştırmaları yapacak seviyede ilim adamı bulmanın, profesör getirtmenin müşkülâtını, bunların ancak iki üç yıl önceden angaje edilebileceğini, şimdilik, ancak danışmanlar bulabileceklerini üzümlerle bildirdiler.

Bugün öğretime başlayabilecek bir profesörün, üç sene evvelinden angaje edilmesi gerektiğine göre, kendi Üniversite mevzuatımız bakımından, yeni bir Fakülte kurmanın nasıl bir çıkmaza girmek demek olduğunu bundan daha iyi belirtecek bir örnek bulunamazdı! Ancak, yabancı profesörlerin öğretimde bulunacağı, yahut, esas rolü oynayacağı bir Fakülte, henüz hukuken doğmadan üç yıl evvel angajmanlara girişmeli, henüz yok olan organları marifetiyle bu yabancı profesörlerin bilimsel durumlarını inceleyip seçimlerini yapmalı, Rektörlükle mukavelelerini hazırlatmalı ki, Fakülte açılır açılmaz bu yetkili hocalar derhal derslere başlayabilsin ve ücretlerini alabilsinler!

Gerçi, bu muhal örnek anlamsızdır, Fakülteler, altı profesörü yoksa, diğer bir Fakültenin hukukî vesayeti altında kurulabilir, denebilecektir. Bu vesayet sisteminin, yeni Fakülteyi eski Fakültenin bütün meslekî problemleriyle etkileyeceği, bağımsız gelişmesine yardımcı olmaktan ziyade çok defa engel olacağı gibi karamsar yorumları bir tarafa bıraksak bile, Üniversiteler Kanununun bazı hükümlerinin, herhangi bir Fakülteyi üç yıl önceden bir bilimsel anlaşma yapmaya doğrudan doğruya değilse de dolayısıyla selâhiyetsiz kıldığını unutmamak gerekir; her profesör tayini, ister yerli ister yabancı olsun, tayin zamanındaki Profesörler Kurulunun gizli oyla seçimi sonundaki kararı ile ve Senatonun tasdiki ile tekemmül eder. Bu heyetlerin tereküp şekli, tabiatıyla değişmektedir. Yeni elemanlar girmekte, eskiler değişmektedir. Senatolar ise ancak iki yıllıktır ve unutmamalıdır ki bütün oylar gizlidir. Bundan başka Üniversite bütçeleri de, diğer kurumlarımızda olduğu gibi, sadece bir yıllıktır. Bütün bu hukukî kalıplar içinde, bir Üniversite, ne üç yıl sonrası için bir yabancı profesörle kesin bir anlaşma yapabilir, ne de üç sene sonraki Üniversite Kurulları, kendilerini üç sene evvelki kurulların kararları ve temennileri ile bağlı hissedebilir. Malî imkânsızlık bir yana, sadece değişen kurulların değişmesi caiz olan kolektif kanaatları, bu hususta Üniversitelerinizin geleceğe matuf angajmanlara girişmesine başlı başına bir engel teşkil eder. Bu engel olmasa bile, üç

sene sonraki Yabancı Profesör veya Uzmanlara ayrılacak tahsisatın şimdiden garanti edilebilmesine malî mevzuatımız imkân vermez.

O halde? Yapılacak şey, milletlerarası kültür mübadelesi programlarından yararlanarak, memleketimize gelmek zahmetini ihtiyar edecek olan yabancı profesörler arasından, şu veya bu yardım fonundan faydalanarak, bir seçim yapmak, ve bunu, içinde bulunduğumuz malî yıl içinde gerçekleştirmeye çalışmaktır. Böyle bir durumda, kendi elemanlarımız hakkında son derece müşkülpesent olan değerlendirme ölçülerimizin, yabancı elemanlar hakkında alabildiğine gevşeyeceğini, neyi ve kimi bulursak hemen kabule ve davete âmâde bir hale gelebileceğimizi tahmin etmek için dâhi olmaya lüzum yoktur! Özellikle, skolastik nakil metodunun izlerini hâlâ taşıyan zihinlerimizde bir fikrin, bir tezin, bir eserin altında rasthyacağımız yabancı adın, bu görüşün doğruluğuna delil teşkil ettiği inancının yerleşmiş bulunması, bu gevşeme sürecini daha da hızlandırmaktadır.

“Sizin Fakültede kimler var?” sorusuna, eğer Fakülte yeni, sahalar yeni, ve elemanlar da yeni ise, mutlaka üç beş yabancı bilginin adını sıralayarak cevap vermemiz gerekecektir! “Bilgin”liklerinden emin isek bunu iftiharla yaparız. Ama bu şartlar altındaki seçimlerle bundan nasıl emin olabiliriz ki? Ne zaman kendi seçtiğimiz bir bilgini kendi itibarımız ve paramızla sağlayabilirsek o zaman ciddi bir seçimde bulunmuş olmakla övünebiliriz. Fakültemiz bu imkâna ancak bugün kavuşmuş bulunmaktadır.

1965 yılının yaz aylarında ise, adından ve altı Profesöründen başka hiç bir şeyi olmayan bir Fakültenin, nasıl öğretime başlayacağını, yeni elemanları, yerli veya yabancı olsun, nasıl hangi malî imkânla sağlayabileceğini düşündükçe, öğretim kadrosu seviyesinde cereyan eden bir eğitim bunalımını nasıl yaşadığımızı bugün gibi hatırlıyorum! Bütün bunlara, kendi gecici zaruret durumumuzun, ne yerli ne yabancı hiç bir müstakbel elemanın biraz daha gevşek ölçülerle değerlendirilmesi için sebep teşkil etmiyeceği yolundaki ortak kanaatımızı da eklersek, hakikaten bir çıkmaza saplandığımızı hükmetmek gerekecekti.

Kaderin garip bir cilvesi olarak, dekanlığı uhdeme tevdi edilmiş olan bu yeni Fakültenin o tarihlerde ne binası, ne bütçesi, ne bürosu, ne kitaplığı, ne idari personeli, ne öğretim yardımcısı, kısacası, adından ve altı hocasından başka hiç bir şeyi yoktu!

Hatıralarımı yokladıkça, nerede ise boşlukta yüzdüğümüze inanaçım geliyor. Gerçi makul tahminlere dayanılmıştı: İlâhiyat Fakültesi,

kendi binasını boşaltacak, yenisine taşınacak, bizde o binaya yerleşecektik. Lâkin, bir resmî inşaatın bitim tarihinde, bir Kamu binasının iskân raporunun aylarca gecikmesinde, bizim bu makul tahminlerimizin hiç bir rolü olmadı! İlk öğretim yılımızı, Hukuk Fakültesinin tahsis lutfunda bulunduğu küçük bir sınıf ile, İlahiyat Fakültesinin himmet edip verdiği bir odacığında geçirdik. Mevcut altı profesörümüz ise, kanunen asıl Fakültelerindeki görevlerini bırakma hakkına sahip oldukları halde, o Fakültelerin de ihtiyaçlarını karşılayacak yeter eleman olmadığından, bunları bırakmamayı bir vicdan borcu bilmişler ve bize ancak parte-time olarak yardım edebilmişlerdi.

Bu şartlar altında, Fakültemize yardım etmek isteyen kurumların yabancı müşavirlik teklifleriyle karşılaştığım zaman, çok daha ciddî bir bunalm içinde kaldığımı, bütün ayrıntılarıyla hatırlıyorum: hangi binada, hangi malî kaynakla, hangi yardımcı personelle bu istişareleri gerçekleştirebilecektik? Müşavirlerin tavsiyelerini değerlendirmek, alternatifleri bulmak, nihayet bunları realize edebilecek öğretim elemanlarını sağlamak, hangi imkânlarla kabil olacaktı?

Nihayet, henüz danışman isteme safhasında olmadığımızı kabul ederek ilk kuruluş safhasında kendi hüvviyetimizi geliştirip, hangi hususlarda danışmana ihtiyaç hissedeceğimizi daha sonra tesbit etmeğe karar verdik. Fakültemizin kazanacağı hüvviyet, bu kritik günlerin sıkıntısı ile, sonradan beğenmiyeceğimiz bir istikamette gelişmemeliydi. Bunun içindir ki, biraz daha sıkılmayı ve derdimizi yetkili mercilerimize anlatmayı, kısacası, dayanmayı uygun bulduk.

Millî Eğitim Bakanlığından, fahrî bir Eğitim müşaviri istedik. İvazlısını sağlayacak malî kaynağımız yoktu ki! Zamanın Millî Eğitim Bakanı büyük bir anlayışla Talim Terbiye Heyeti üyelerinden sayın Dr. Varış'ı bu zahmetle görevlendirdi. Eğitim ihtisasını İngiltere ve Amerika'da tamamlamış olan bu elemanımızla, Pedagoji tahsilini Avusturya'da yapmış olan rahmetli Egemen hocamız, ilk senenin akademik hizmetlerini paylaşmaya çalıştılar. Bununla beraber biz, dünyadaki eğitim fakültelerinin bünyeleri, fonksiyonları, programları hakkında mukayeseli bir araştırmaya zemin teşkil edecek bir dokümanı hazırlamaya başladık. Yokluk içinde hazırladığımız bu doküman, hiç değilse şekli bakımından, benzer kurumların durumunu göz önüne sermekte, ve "bir Üniversite içinde Eğitim Fakültesine ne lüzum var?" diye düşünen birçok meslektaşlarımıza bir cevap teşkil etmekteydi.

İlk doküman memleketimizde ve Anglo-Sakson memleketlerindeki Eğitim Fakülteleri ile ilgili bilgileri toplamaktaydı ki bunu sonradan

yayınlamış bulunuyoruz (1). İkinci doküman ise Kara Avrupası ve İskandinav memleketlerindeki benzer veya yakın kurumlarla ilgilidir ve henüz yayımlanmamıştır.

Bütün bu maddî sıkıntılara rağmen, bütçesiz, kadrosuz, yersiz geçen bu ilk ders yılımız, rasyonel toplumların geride bıraktıkları bazı meziyetlerin bizlerde hâlâ geçerli olduklarını ispatlaması bakımından pek ilginç hatıralar bırakmıştır: yabancı uyruklu dil hocalarımız da dahil olmak üzere, Fakültemizin birçok işlerini parasız gören, yaşlı veya genç birçok meslektaşlarımız oldu. Millî Eğitim Bakanlığı mensuplarından, diğer Fakültelerin elemanlarından, tebliğ, konferans gibi yardımlarını esirgememiş olanlara, şahsî kitaplıklarından bağışlarda bulunanlara, kendi personelini yardımcı olarak çalıştıranlara teşekkürü burada borç bilirim. Bu ders yılının sadece ikinci sömestrinde öğrencilerimize 20-25 meslek konferansı sağlayabilmiş, ve onları kendi mesleklerine karşı ciddi bir meraka sevkedebilmiştik. Giriş imtihanlarının oldukça tesadüfî meslek seçimini zorunlu kılmaları karşısında, her Fakültenin böyle bir mesleğe yöneltme ve yakınlaştırma çabasına ilk yılda girişmesinin çok isabetli olacağı kanaatını elde ettik. Birinci sınıfta altı Türk profesörü ve bir yabancı profesörü, bir Türk danışmanı, üç yabancı dil uzmanı bulunan Fakültemizin sabırlı çalışmalarını, öğrenci sayısının olağanüstü artışı karşısında, elli öğrencilik kontenjanımızı 90 öğrenciye çıkartarak yaptığımız ivazsız hizmeti takdir eden Türkiye Büyük Millet Meclisi bizi bu ders yılının sonunda ayrı bir Kadro Kanunu ile desteklemek kadirşinashğını gösterdi.

Henüz, bütçemiz yoktu! Ama biz, halkdeyimi ile, kendi yağımızla kavrulmaya alışmıştık ve bir kadro kanununa kavuşmak bütün yoruluklarımızı unutturan mükâfatımız oldu.

9/8/1966 tarihinde kabul edilen Kadro kanununun gerekçesinde Fakültenin aşağıdaki fonksiyonlarla yükümlü olduğu belirtiliyordu:

1- Memleketimizde eğitim ile ilgili çeşitli problemlerin bilimsel metodlarla akademik seviyede araştırılmasını ve toplumumuz için en isabetli hal suretlerinin bulunmasını sağlayacak bilim adamları yetiştirmek.

2- Orta dereceli okullara öğretmen yetiştiren kurumlara meslek dersleri öğretiminde bulunacak öğretim üyesi ve öğretmen yetiştirmek.

3- Orta dereceli okulların rehberlik, okul psikologluğu, idarecilik alanlarına eleman hazırlamak.

4- Üniversite öğrencilerinden, ilerde öğretmen olmak isteyenlere öğretmenlik formasyonu vermek.

5- Mezuniyet sonrası eğitimin memleketimizde sağlanmasına çalışarak eğitimde doktora payesini bahşedecek ihtisas öğretiminde bulunmak.

Kadro kanununun Millet Meclisinde müzakeresi sırasında Millî Eğitim Bakanının aşağıdaki konuşması bizim için, değerli bir hatıra teşkil eder:

“Geçen ders yılı başından itibaren Ankara Üniversitesi Senatosunun kararı ile çalışmaya başlayan Eğitim Fakültesi, geçen yıl yine Üniversitenin aldığı bir karar ile çalışmaya başlayan gece öğretimi gibi Bakanlığımıza ve memleketimize büyük hizmetler ifa etmiştir. Üniversitemizin kendi yetkisi ile aldığı bu kararlar Üniversitelerimizin memleketimizin ihtiyacını ne kadar yakından takip ettiğini, ve kanunlaşmadan önce bu gibi yetkileri ile bu gibi müesseseleri de kurmak suretiyle de memlekete faydalı olmak gayreti içinde bulduklarını meydana koymaktadır. Bu bakımdan, Üniversitemizin bu çok değerli hareketine burada Yüksek Meclis önünde Millî Eğitim Bakanı olarak teşekkür etmeyi bir vazife sayıyorum.

Bu kanun, bir kadro kanunudur ve bu kanun ile Üniversitenin bu çalışması değerlendirilecek ve genişleyecektir. Burada konuşan çok muhterem arkadaşlarımızın bu Fakülteye verdikleri ehemmiyeti ve bu kanunun biran evvel çıkmasını arzu etmelerine ait beyanları şüphesiz ki bu Fakültenin bundan böyleki çalışmalarında onlar için daha zevkli bir dayanak olacaktır.”

Aynı celsede Millî Eğitim Komisyonu adına söz alan bir milletvekili aynen şöyle demiş ve bu takdirkâr ifadeler bizim için hakikaten bir teşvik unsuru olmuştur: “...bu hususta sözalmiş bütün arkadaşlarımızın, teklifin kanunlaşması hakkındaki büyük anlayışlarını Millî Eğitim Komisyonu adına takdir ve şükranla karşılamak isterim. Hakikaten Eğitim Fakültesi 1965-1966 öğretim yılında Ankara Üniversitesi bünyesi içinde faaliyete geçmiş bir Fakültedir. Bu fakültede ve komşu Fakültelerde görevli bulunan profesör, doçent ve asistan arkadaşlarımızın bir yıl müddetle hiç bir karşılık beklemeksizin bu Fakültede görev almış bulunmalarını, eğitim mensupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Komisyon olarak, takdirle karşılamamak mümkün değildir. Binaenaleyh bu vesile ile, bir yıl müddetle ve karşılıksız olarak Eğitim Fakültesinde öğretim yapan öğretim mensuplarına huzurunuzda teşekkür etmek isterim.

Fakülte arkadaşlarımızın da temas buyurdukları gibi, bu, memleketimizde uzun yıllardanberi ihtiyacı duyulan bir eğitim müessesesidir

ve biz, diğer memleketlere nazaran geç kalmış olmakla beraber 1965-66 öğretim yılında böyle bir Fakülteye kavuşmuş olmakla Türk Eğitiminde büyük bir boşluğu doldurmuş olduğumuza kaani bulunuyoruz . . . Muhterem arkadaşlarım, eğitim mevzuu millî bir mevzudur, partiler üstünde ve partilerin dışında kalması icap eden bir mevzudur.”

Diğer bir milletvekili ise, Fakültemizin varlık sebebini veciz bir şekilde açıklamış ve bağlanan ümitleri dile getirmiştir:

“ . . . Mevcut Fakültelerimiz içerisinde hiç birine benzemeyen ve sunu da rahatlıkla söyleyebiliriz ki diğerlerinden daha faydalı bir kuruluş olan bu teşekkülün önümüzde bulunan kadro kanunu teklifi aynen kabul edilmelidir. Çünkü bu Fakültenin gayeleri, yaptığı ve yapacağı işler mevcut üniversitelerdeki fakültelerimizden tamamen farklı ve anlatacağım şekilde çok daha önemlidir.

1- Memleketimizde Eğitim problemlerinin bilimsel seviyede araştırılması ve bu alanda Türk Millî Eğitim Politikasına yardımcı olunması.

2- Ortaokul ve Lise öğretmeni yetiştiren kurumlara meslek dersi öğretmeni yetiştirilmesi.

3- Mezun olduktan sonra öğretmen olacak Üniversite öğrencilerine meslek formasyonu sertifikası verilmesi.

4- Mevcut öğretmen ve idarecilerin kendi ihtisas alanlarının zaman içindeki gelişmelerine paralel olarak hizmet içi yetiştirilmeleri ve bu yetişmenin belirli bir düzene bağlanması.

5- Eğitim bilimlerindeki modern gelişmelerin ortaya çıkardığı çeşitli ihtisas bölümlerine eleman yetiştirilmesi (okul psikologları, eğitim idarecileri, öğrenci danışmanı ve benzeri hizmetlerin uzmanları) . . .

Gerçekten bu görevlerden de anlaşılacağı veçhile Eğitim Fakültesi, memleketimiz için zorunlu bir kuruluştur. Eğitim hizmetlerinin bütünlüğüyle ve yurt sorunlarına cevap verecek nitelikte ele alınmamış, karşılanmamış bulunması ve eğitim hizmetlerinin daha rasyonel bir şekilde ifasındaki kaçınılmaz zaruret bu Fakültenin kuruluşunun temel nedenlerindedir. Eğitimle ilgili problemlerin yurdumuzdaki genişliği ve karmaşıklığı karşısında, bunun yeniden düzene konma ihtiyacının bulunduğu hemen herkes ittifak halindedir. 50 yıla yakın bir zamandanberi memleketimiz esaslı bir surette kültür değişimlerine tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan çeşitli eğitim problemlerimize sağlam ve çeşitli tedavi çarelerini aramak işi, her türlü tesirden uzak ve bilimsel metodlarla çalışılan bu çeşit Fakültelerle kaimdir.

Bundan başka, Yüksek öğretmen okullarıyla eğitim enstitülerinde meslek öğretmenlerinin sayısı, mevcut ihtiyacın üçte biri kadardır. Bu eksikliği gidermek konusunda eğitim fakültelerinin rolü büyük olacaktır. Bilhassa eğitim idarecilerimiz, okul müdürleri, Bakanlık müfettişleri, illerdeki millî eğitim müdürleri ve eğitim planıcıları gibi eğitim politikasının yürütülmesinde başlıca sorumlu kimseler kendilerini bu hizmeti ifaya lâyıkıyla yetiştirecek bir Fakülteye bugüne kadar sahip değildiler. Oysa ki bu görevlerinin başarı ile yürütülebilmesi için gerekli prensipleri bilmeleri, modern anlayışa göre yetişmeleri, ayrıca psikoloji ve eğitimin diğer dallarında bilgileri olmak gerekir.”

Diğer bir milletvekili de “Ankara Üniversitesine bağlı Eğitim Fakültesinin açılması yıllardanberi ıztırabını çektiğimiz büyük bir boşluğu doldurması bakımından ayrıca bir önem taşır. Bu Fakülte Eğitim problemlerini bilim ışığı altında inceleyip milletimize mal edebilmesi için elden gelen gayreti gösterecektir. Bu fakülte orta dereceli okullara meslek dersi öğretmeni, yani tam kapasiteli meslek dersi öğretmeni yetiştirmekle memlekete bihakkın vazife yapacağı kanısındayım. Bu fakülteye gelecek olan değerli evlatlarımıza eğitim bakımından gerekli meslekî formasyonun verileceğine dair kuvvetli bir ümidim vardır. Ayrıca bu Fakültenin, eğitim bilimlerini, bilim ışığı altında inceleyip Türk Eğitim Felsefesine yön verecek değerli elemanları da yetiştireceğine bütün kalbimle inanıyorum. Ve memleketin liselerinden mezun olan, öğretmenliğe gönül bağlamış değerli evlatlarımızın da bu fakültelerden, memleketimizin istediği istikamette elemanlar olarak yetişeceklerine inanmaktayım.”

Bütün bu naklettiğimiz konuşmalar, bir yıllık çabamızın en iyi bir şekilde takdir edildiğine ve dolgun bir kadro kanununa lâyık görüldüğümüze delil teşkil etmektedir. Bazı manevî karşılıklar, normal malî karşılıklardan çok daha fazla memnun eder insanı. Kurumları da öyle!

Malî kaynaklara ancak 1967 bütçesinde kavuşabildik. Ancak gene bir idari sürece değinmeden edemeyeceğiz. Kadro kanununun çıkmasını müteakıp önümüzdeki ders yılında yeni öğretim üyeleri alabilmek için dört aylık bir ek bütçe kanun teklifinde bulunulmuş, ancak, usulî kademelerden geçmesi aylarca sürdüğü için 1966 yılının son malî ayı için kullanabileceğimiz şekilde kanunlaşmıştır. Bir aylık bütçeden, hiç değilse Fakülte kitaplığını faydalandırmak için ne kadar telaş ettiğimizi hâlâ üzümlere hatırlarım. Bütün bunlar, Üniversitelerin malî statülerinin yeniden gözden geçirilmesinin ne kadar zorunlu olduğunu göstermektedir.

Yeni malî yıl Martta girmekte, bütçeyi kullanma imkânı bu ayın ortalarında gerçekleşmekte, öğretim yılı ise mayıs ortasında bitmektedir. Bir öğretim üyesinin atanması işlemi ise aylarca sürdüğünden, fiiliyatta her yılın bütçesi ancak o yılın sonunda, yani ders senesi itibariyle bütçe kanunundan dokuz ay sonra istifade edilebilir hale gelmektedir.

1966-67 yılında, gene gittikçe kabaran öğrenci sayısından bize düşen kontenjanın da artırılması gerektiğinden 200 öğrenci almak zorunda kaldık.

Gerçi bu rakam, başarısızlık oranı, diğer fakültelerdekine eş kaldığı takdirde, bir fazlalık teşkil etmiyecekti, fakat yer darlığı yüzünden ikiyüz kişilik bir sınıfın fiilen şubeler halinde çalışması imkânsızlaşıyordu. Bir süre daha Hukuk Fakültesinin misafirserverliğinden faydalanmak zorunda kalmıştık. Bununla beraber, İlâhiyat Fakültesinin kendi binasına gitmesi, bizi dar da olsa müstakil bir binaya kavuşturdu. Yeni öğretim görevlileri atamak için, bu yıl, memlekette isim yapmış birçok genç eğitimcilerimizi toplamaya çalıştık. Ancak, burada da kayda değer bazı engellerle karşılaştık ki bu gibi engellerin herhalde izalesi lâzımdır: kurumların, kendi bünyelerinde yerini bulmamış yetkili elemanlarını, memleket için çok daha faydalı olabilecekleri sahalara nakletmekten, duygusal denebilecek titizliklerle kaçındıklarını gördük. Eleman kaptırmamak endişesinin, memleket menfaatının bir bütün olarak düşünmemekten ileri geldiğine hükmettik. Bundan başka, klasik üniversitelerimize, malî bakımdan çok üstün olan diğer üniversitelerimizin elemanlarını, ek görevle de olsa almanın, hukuken değilse de fiilen imkânsız olduğunu anladık: kendilerine kanunen verebileceğimiz ücret o kadar küçüktü ki, bunu kabul etmemelerine hem üzüldük, hem de içimizden hak verdik! Nihayet, birkaç kurumda varlığına mutlaka ihtiyaç hissedilen sayısı sınırlı uzmanların tek kuruma hasredilmelerinin doğru olmadığını anladık. Bütün bunlar yeni fakülteler açmak niyetinde olanların göz önünde tutmaları gereken hakikatlerdir.

Nihayet, yeni bir eğitim müessesesinin bugünkü âcil ihtiyacının karşılanmasının, hakikatte, yeni elemanların yetiştirilmesine yapılacak en isabetli yardım olduğu fikrinin, ilgili kurumlarda henüz yerleşmemiş olduğunu gördük.

Millî Eğitim Bakanlığı ile Üniversitelerin ortak olarak düzenleyecekleri bir millî eğitim planı, ortak olarak çalışacakları bir koordinasyon kurulu olmadıkça, bir memleketin kültüründen sorumlu bu iki büyük organın birbirinden hemen hemen habersiz açacakları kurumlar, girişecekleri teşebbüslerle eğitim planlamasının asgarî icaplarının dahi

yerine getirilemeyeceğini gördük. Eğer, uzun zamandanberi sözü edildiği halde hâlâ gerçekleştirilememiş olan böyle bir koordinasyon imkânı olsaydı, ne sayıları mahdud eğitimciler malî ve hukukî statüleri farklı Üniversiteler tarafından kısılmaya çalışılacak, ne de Bakanlıkla Üniversitenin bir Fakültesi arasında bir eleman paylaşması meselesi ortaya çıkacaktı. Zira o zaman bu adı geçen kurumların hepsi arasındaki ilişki, bir çeşit rekabet değil, belki bir çeşit tamamlanma birbirini destekleme olacaktı. Onlar, yeni Fakülteye eleman ikrazında bulunacaklar, Fakülte de birkaç yıl sonra onlara ihtiyaçları olan birçok Üniversite mezunu eğitimciyi yetiştirip arzedecekti.

Diğer taraftan, Üniversitenin geleneksel ölçüleri, kendisine bağlı fakültelerde öğretim faaliyetinde bulunacak elemanlar hakkında son derece titiz olmakta devam ediyor ki bu, yeni Fakültelerin kuruluşunda hatırı sayılır bir engel teşkil etmekteydi. Binbir zorlukla ikna edebildiğimiz eğitim uzmanlarının öğretim görevlisi olarak atanmalarında, Kanunda yazılı olmayan yeni şartlar arama yolunu gidiliyordu. Meselâ doktora şartı gibi. Öğretim görevliliği müessesesinin bundan yirmi yıl önceki oranda kullanılması, mümkün olduğu kadar az alınması telkin ediliyordu. Oysa ki, eğitim bilimlerinin yeni gelişmelerinden haberdar ve üniversite dışında yetişmiş olan uzmanlardan müstağnî kalarak bir Eğitim Fakültesi kurmak fiilen imkânsızdı. Üniversite Senatosu, neticede olumlu oy verse de her öğretim görevlisi teklifi, Fakültenin yeni baştan savunulmasını zorunlu kılıyordu. Hemen hatırlatalım ki, Eğitim Bilimlerinin, müstakil bir Fakülte halinde Üniversitelerde yer alması çabaları, hemen her memlekette birtakım iç mücadeleleri davetten hali kalmamıştır.

Eğitimin, başlı başına bir bilimsel araştırma ve inceleme konusu olabileceği, çeşitli disiplinlerin öğretimini bir Fakülteyi gerekli kıla-çağı pek kolayca kabul edilememiştir.

Fakültenin kuruluşunda karşılaştığımız çeşitli zorluklara rağmen ilk iki yıllık öğretim devresini başarı ile geçirdikten sonra, üçüncü yıldan itibaren öğrencilerimizi, ilerde çalışacakları alanlara göre Lisans-İçerî ihtisas bölümlerine ayırmağı kararlaştırmıştık. Yönetmeliğe göre Fakültenin Üçüncü ve Dördüncü sınıflarında, öğrenciler üç ihtisas bölümünden birine yazılacaklar, istisnâ olarak ikinci bir ihtisas bölümünü de birlikte almak ve bunu, mezuniyetten en geç bir yıl içinde tamamlamak imkânına sahip bulunacaklardı.

Lisans-İçerî İhtisas Bölümleri şunlardır:

I- Okul Psikoloğluğu ve Rehberlik Bölümü

II- Eğitim İdareciliği ve Planlama Bölümü

III- Özel Eğitim Bölümü.

Üçüncü öğretim yılını malî imkâna ilk defa kavuşmuş olarak açmamız bize yeni eğitimci elemanların sağlanması ile asıl meslek derslerini daha derinlemesine tedris imkânını veriyordu. Buna sağladığımız bazı Yabancı profesörleri de ilâve edince, ilk yılın buhranını geride bırakmış oluyorduk.

Ancak, yeni ihtisas programlarının düzenlenmesinde, Millî Eğitim Bakanlığının görüşünü almayı, bu teşkilâtın ihtiyaçlarına göre bazı tadillerde bulunmayı faydalı bulduk. Fakültenin kuruluşunda gerek iktidar gerek muhalefet partilerinin gösterdikleri ilgi ve anlayış, Fakültenin zarurîliği Millî Eğitim sorunlarımızın bilimsel bir şekilde ve devamlı olarak ele alınıp inceleneceği, gerekli reformlara ışık tutulacağı bir üniversiter örgütün önemliliği hakkında yukarıda kısaca naklettiğimiz Millet Meclisi görüşmeleri, nihayet değişik iktidarların Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Fakültesinin gereği hakkındaki kesin kanaatları, bizi pek tabii olarak Eğitim Bakanlığının taleplerini öğrenmeye sevk ediyordu. Yetiştireceğimiz elemanlar, üniversitenin kendi iç ihtiyaçlarından ziyade, öğrenciyi üniversite kapısına gelmeden evvel yetiştiren, ona bütün eğitsel alışkanlıkları aşıl原因, bir ihtisas tahsilinden önceki bütün formasyonunu sağlayan Millî Eğitim Bakanlığı kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamaya hizmet edeceklerdi.

Üniversite safhası, uzun bir eğitim sürecinin son taçlanmasıdır. Bu taçlanmış, Millî Eğitim Bakanlığının kurumlarında yetiştirilmiş başlar üzerinde tamamlanır. O halde, bir Eğitim Fakültesi, "acaba hangi menşeli, hangi okullardan mezun elemanları Fakülteye almalıyım?" sorusundan evvel, Fakültenin, her fakülte gibi lise mezunu elemanlarına dayanan öğretiminin m u h t e v a itibariyle Eğitim Bakanlığına daha yararlı olması için nasıl olması gerektiğini sorusunu yöneltecektir. Bahis konusu olan fakülteye girecek elemanların menşei değil; fakülteyi bitirecek elemanların hangi istihdam sahalarda, ne oranda ve hangi nitelikleri haiz olarak çalışmaları istendiği idi.

Ancak, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Heyeti Başkanı ve bir iki üyesi ile yaptığımız mülâkatta ise, netice itibariyle, Bakanlığın, bizim Lisans -içi ihtisas bölümlerinin programında müstakbel maarif hizmetleri ile paralel bazı tadiller yapmamızı, yani kendi kanımızca önemli saydığımız meseleyi değil; *Fakültemiz ile* orta okullara öğretmen yetiştirmek üzere kurulmuş olup, ilkökul müfettişleri yetiştirmek üzere

bir de Eğitim bölümü bulunan iki *Eğitim Enstitüsü* arasındaki düplikasyonun nasıl halledileceği meselesini ön planda telakki ettiğini gördük.

Anlaşıyordu ki, Bakanlık için en önemli konu, yeni kurulmuş olan, Üniversiteye bağlı dolayısıyla Üniversite yönetmeliklerine tabi bir Eğitim Fakültesi ile, Kısa süreli öğretim yaparak orta okullara öğretmen yetiştiren Bakanlık bünyesi içinde yer almış bir yüksek okulun “Eğitim Bölümü” arasında bir ilişki tesisi, bu okulun öğrencileri ya da mezunları ile Üniversitenin Eğitim Fakültesi arasında bir bağ kurulması idi. Bu bağ kurulmadığı takdirde, Üniversiteye bağlı yeni Eğitim Fakültesinin, Millî Eğitim Bakanlığına yapacağı hemen hiç bir hizmet bahse konu değildi. Nitekim, bu iki kurum arasındaki bağın tesisine kadar, daha açık bir ifade ile, Eğitim Enstitüsü öğrencilerini, ya da mezunlarını bizim Fakültenin yukarı sınıflarına kabul imkânı, şu ya da bu şekilde sağlanuncaya kadar görüşmelere ara vermemizin doğru olacağı bildirildi ve toplantı keşildi.

Meseleye, bu iki kuruluşun kendilerine düşen görevleri ve kuruluşlarına âmil olan amaçlar açısından, tam bir objektiflik içinde bakılırsa ikisi arasında hiç bir düplikasyonun bahse konu olmaması gerekir:

Eğitim Enstitülerinin kuruluş gayesi, orta öğretimin birinci devresine, yani orta okullarda okutulan çeşitli derslerin öğretimine ehliyetli öğretmenler yetiştirmektir. Bir meslek okuludur ve bu niteliğini muhafaza kaydıyla kendini geliştirmekte serbesttir. Enstitülerin içinde yer alan “Eğitim Bölümü” ise, ilköğretime müfettiş yetiştirmek maksadıyla ihdas edilmiştir. Bu şube ile de Üniversitenin Eğitim Fakültesi arasında bir düplikasyon bahse konu olmamak gerekir.

Zira;

1- 1965-66 yılındanberi öğretimde bulunan ve bu yıl mezun verecek olan Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, orta okullara öğretmen yetiştirecek bir meslek okulu değildir;

2- Eğitim İdareciliği sahasında Fakültenin açtığı Lisans-ıçi ihtisas bölümü, hangi seviyede olursa olsun bütün eğitim kurumlarında uygulanması gerekli idarecilik prensiplerinin ve tekniklerinin bilimsel incelenmesi ve araştırılması ile ilgili olup, kendi millî eğitim sektörümüze bu çeşit araştırmaların ne suretle faydalı olacağını tesbit edecek ve yeni bilgilerle donattığı öğrencilerini, mezuniyet sonrası öğretimden de geçirdikten sonra Eğitim kurumlarımızın ihtiyaçlarına arzedecektir. Millî Eğitim örgütü içindeki idarecilere hizmet-ıçi eğitim, gelişme kursları v.s. gibi hizmetlerde de bulunacaktır. Fakat herhalde sayıları bir hayli

olan kalabalık müfettiş kitlelerini yetiştirecek değildir. Bu, gene Enstitülerin Eğitim Bölümlerinin fonksiyonu içinde kalabilecektir.

3- Eğitim Fakültesi, hangi Lisans-ıç i ihtisas bölümünden mezun olursa olsun, bütün mezunlarına, öğretmen yetiştiren kurumlarda meslek dersleri öğretmenliği yapabilme ehliyetini vermekte ve bu sebeble Lisans iç i ihtisas derslerinin yanında bütün dalların öğrencileri için ortak olan eğitim branşları hayli kabarık bir müfredatı temsil etmektedir. Bu itibarla Eğitim Fakültesinin, kuruluş amaçları esas itibariyle Ortaokulda öğretilen derslerin öğretmenlerini yetiştirmek olan Enstitülerle, bu bakımdan da bir düklikasyon teşkil etmemesi gerekir; birisi orta öğretimin ikinci devresine tekabül eden Öğretmen okullarına öğretmen hazırlamaktadır. Diğ eri, orta öğretimin birinci devresi olan Orta okullara öğretmen yetiştirmektedir.

Esasen, bugüne kadar kabul edilen prensip, dünyanın her köşesinde, Liselere ve muadili meslek okullarına yetişecek öğretmenlerin branş bilgilerini Üniversite Fakültelerinden edinmeleridir. Eğitim ile ilgili meslek branşlarının da, aynı şekilde, Edebiyat Fakültelerinin, eğer kurulmuşsa evleviyetle Eğitim Fakültelerinin kürsülerinden öğrenilmeleri gerekir. Bugüne kadar, yalnız Edebiyat Fakültelerinin yetkisi içinde olan bu öğretimi bundan sonra memleketimizde Eğitim Fakültesi yapacaktır.

4- Eğitim Fakülteleri, lisans sonrası öğretimden de geçirmek kaydıyla, yani master ve doktora payelerini kazandırdıktan sonra, kendi mezunlarını bizzat Eğitim Enstitülerinin meslek derslerini öğretme ehliyeti ile donatacak üniversiter bir kurum niteliğindedir.

Herhangi bir öğretim devresinde öğretmenlik yapmanın ilk, asgarî ve genel şartı, o devreden daha yukarı bir diğ er öğretim devresini geçirmiş olmaktır hatta bazan bu, iki üst öğretim devresinin başarılmasını da gerektirebilir: şöyle ki; ilkokula öğretmen olmak için, ilkokul tahsilini bitirmek ve bir stajdan geçmek yetmez. Hem orta okulu hem ilköğretmen okulunu başarmak gerekir. Yani altı yıllık bir tahsil farkı sağlandıktan sonra ilkokula öğretmen olunabilir.

Aynı şekilde, Liselerde öğretmen olmak için, liseyi bitirip bir stajdan geçmek yetmez. Asgarî dört yıllık, azamî 6 yıllık bir Fakülteyi bitirmek ve ayrıca staj yapmak gerekir.

Üniversitede öğretim üyesi olmak için ise, üniversiteden sonra asgarî dört yıl süren bir doktora, asgarî 4 yıl süren bir doktor asistanlık devresi sonunda Doçentlik tez ve sınavlarının başarı ile verilmesi ge-

rekir. Bunun içindir ki, üniversite fakültesi niteliğinde olmamakla beraber, bir yüksek okul derecesini temsil eden Eğitim Enstitülerinin Pedagoji bölümlerinde öğretmen olmak için de Eğitim Fakültesi mezunu olmak dahi kâfi gelmemelidir. Mutlaka bu Lisans öğretimini bir doktora ile tamamlamak asgarî şart olarak aranmalıdır.

Bu itibarla, Eğitim Enstitülerinin Pedagoji bölümlerini bitirip, kısa bir staj veya bir iki yıllık mezuniyet sonrası eğitiminden veya kısa ya da uzun bir idarî ve meslekî tecrübeden sonra aynı bölüme öğretim üyesi olmak, ancak geçici bir çare sıfatıyla kabul edilmiş olabilir. Eğer bu kurumlara lâıyk oldukları önem verilmek isteniyorsa, bunlarda öğretim yapacak elemanların, aynen bir Üniversite öğretim üyesi niteliğini taşımaları şart koşulmalıdır. Bugüne kadar bir Eğitim Fakültesinin mevcut olmaması böyle bir şartın aranmasını güçleştirmiş olabilir. Sadece mevcut Edebiyat Fakültelerinin öğretim üyelerinden faydalanmak, bunların pedagoji sahasında azlıkları bilindiği için, ihtiyacı yeterince karşılayamamış ve bu kurumlar, kendi mezunlarını memleketimizde üniversiter bir paye ile donatmaya imkân bulmadan kendilerine öğretmen yapmak ya da ancak yabancı üniversitelerden kazanılmış akademik derecelere sahip olanları görevlendirmek durumunda kalmış olabilirler. Fakat artık durum değişmiştir. Bir kaç sene sonra gerek kendi mezunlarından gerek fakültemiz mezunlarından olup memleketimizde doktora yapmış hatta doçentlik unvanını almış olan elemanları kendilerine celbedebileceklerdir. Bu bakımdan Fakültenin kendine has farksiyonu içinde olduğu âşikârdır.

5- Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve danışmanlık bölümünde, okul psikologluğu alanında eleman yetiştirecektir. Bunların, bilhassa rehberlik ve mesleğe yöneltme alanlarındaki yetkilerini kazanabilmeleri için birçok bilim dallarının ortak bölgesinde yer alan, çeşitli disiplinleri çok iyi öğrenmeleri gereklidir. Psikoloji, Patolojik psikoloji, Karakteroloji, Gençlik Psikolojisi Çocukluk Psikolojisi, v.s. gibi dersleri, üniversite öğretim üyesi niteliğindeki elemanlardan öğrenerek yetişmeleri, bir kelime ile, k a m u y a r a r ı icabıdır. Düzeyde kalan bilgilerle, genel birkaç formülle, şöyle böyle bir formasyonla yetişmiş bir rehberin, çocuğumuzu hiç de müstait olmadığı bir mesleğe teşviki, yahut çocuğumuzun n o r m a l olmadığı yolundaki teşhisini bize kabul ettirmeye kalkması halinde, bu kadar hassas konularda söz sahibi olacak elemanların n e d e n gereği gibi yetiştirilmediklerini uzun uzun tartışmakta fayda olmayacaktır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri hakkındaki Millî Eğitim Bakanlığı Yönetmeliği, içinde bulunduğumuz yılın Ocak ayında yayınlanmış bu bakımdan Eğitim Fakültesi olarak büyük bir hayret içinde kaldığımızı saklamamalıyız. Bütün bu psikolojik bilgilerin derinlemesine ve üniversiter seviyede öğretimini, tekrar edelim, k a m u y a r a r ı gereği olarak zaruri gördüğümüz meslek dallarına atanacak elemanların menşelerinin hangi kurumlar olacağını tekrar tekrar belirten çeşitli maddelerden hiç birinde “Eğitim Fakültesi”nin adı geçmemektedir. Öyle ki Bakanlığın, böyle bir Fakültenin Türkiye hudutları içinde mevcut olduğundan dahi haberi yok gibidir. Muayyen bir iki maddede Üniversitelerin ilgili Fakülteleri” deyimi kullanılmak suretiyle, “Eğitim Fakültesi” teriminden sureti-mahsusada kaçınılmaz pek âşikârdır. Bundan başka, Eğitim Fakültesinin hemen bütün ihtisas dallarının istihdam sahalarna, müteaddit maddelerde, tekrar tekrar “Eğitim Enstitüleri Eğitim Bölümü mezunları”nın atanacakları ısrarla belirtilmektedir. Herhalde bu anlayışın değişeceğini, bir memleketin Yasama Organının, Yürütme organının, Üniversitesinin üç yıl evvel elbirliği ile ve büyük ümitlerle kurduğu bir Fakültenin, tam mezunlarını vereceği yıl, istihdam sahalarnı hemen hemen kapatıcı nitelikte bir yönetmelikle karşılaştırılmasının insafla ve akli icaplarla bağdaşmayacağını teslim edileceğini umarız.

6- Eğitim Fakültesi, Lise öğretmeni olacıklara meslek formasyonu verme ile de görevlidir ve bu yıl bu görevine başlayacaktır. Eğitim Enstitülerinin Eğitim Bölümü ile bu bakımdan da bir ilgisi veya rekabet durumu yoktur. Olsa olsa Yüksek Öğretmen okulu ile bir tedahül olabilir. Ancak, meslek formasyonu için müracaat sayısı o kadar yüksektir ki böyle bir yükü birkaç kurumun paylaşmasında düplikasyon değil, olsa olsa yükü hafifletme durumu bahse konudur.

7- Eğitim Fakültesi, memleket çapında eğitim sorunlarının tümü ile ilgili bilimsel araştırmalarda bulunacak, eğitim planlamasına hizmet edecek, eğitim politikasına yardımcı olacak bir akademik kurumdur. Bu hizmeti, ancak bir Fakülte olmak niteliğiyle bağdaşacak bir fonksiyondur. Bir Yüksek Okul, bu fonksiyonunu, esas itibariyle mesleğin idarî ve pratik icaplarıyla sınırlı ve politik taktirlere tâbi öğretim imkânları sebebiyle, hiç bir zaman gereği gibi ifa edemez.

Fakültemizde Hukuk ile, Ekonomi ile Sanatla, Beşerî münasebetlerle, mukayeseli eğitim sistemleriyle Sosyal Antropoloji ile ilh.. ilgili dersleri okutmamız, birçoklarının sandığı gibi, ancak o derslerin profesörlerini bulabilmiş olmamızdan değildir. O derslerin

profesörlerini binbir müşkülâtla sağlayabilmişizdir. Adama göre iş değil, işe göre adam aradığımız için. Ve hangi işleri yapacağımızı, her türlü maslahat mülâhazasından soyunmuş olarak, Fakülteyi ilk kurduğumuz zamandanberi tasarlamış olduğumuz için. Bugün dahi, Fakültemizde behemahal okutulması gerekli bir önemli dersin, profesörünü nasıl sağlayacağımızın endişesi içindeyiz. “Deneysel Psikoloji” için, Türkiye’de ancak iki öğretim üyesi vardır ve biri halen yurt dışındadır. Biz, ne yapıp ne edip bu dersi bunlardan birine okutmanın çaresini bulacağız. Fakat ne dersi müfredattan çıkaracağız, ne de yetkisi şüpheli amatörlere başvuracağız. Zira bir Fakülte, eğer bu ada lâyük olmak isterse, akademik standartlardan vazgeçemez. 1968 Eğitim Krizinin en çetin günlerinde, öğrencilerin mevcut standartları son haddine kadar gevşetme taleplerinde bile Fakültelerde ders verme yetkisinin o branşta doktora payesini almış olmakla sınırlandırıldığı görülmüştür. Oysa ki bazı derslerde sadece doktora, hemen hiç bir şey değildir. Bir eser sahibi olmak bir ihtisas sahibi olmak değildir. O halde diğer yüksek okullar, Fakültelerin dahi temin edemedikleri elemanları nasıl ve nereden bulacaklardır?

Eğitim Fakültesinin, meslek öğretmeni veya okullarla ilgili eğitim uzmanları yetiştirmesinden ziyade, Türkiye’nin müzminleşmiş eğitim dertlerinin teşhisine yarayacak bilgilerde akademik çalışmalar yapması, eğitim politikasına hizmet edecek bilgileri vermesi hususunda, T.B.M.M. sinin ilgili komisyonlarında ne kadar ısrar edildiğini bugün gibi hatırlarım. Bu itibarla, Eğitim Fakültesinden beklenen en önemli fonksiyon, Eğitim Enstitüleri ile hiç bir tedahülü olmayan bu akademik fonksiyondur.

Bir Fakültenin, kendi alanında ve memleket realitesinde etkili olacak araştırmaları ise, ancak mezuniyet-sonrası eğitiminde gerçekleştirileceği unutulmamalıdır. Memleketimizde son yıllarda bir araştırma edebiyatı hâkimdir! Bilimsel araştırmanın bir demir leblebi oluşunu, hakkiyle başarılmasının maddî manevî birçok şartların birleşmesine bağlı olduğunu birçoklarımız ya bilmemekte, ya da bilmemezden gelmektedirler. Yapılan araştırmalar, muteberlikleri yetkili jürilerin eleştirisinden geçmek suretiyledir ki kendilerine güvenilebilir bilgiler niteliğini kazanırlar. Bu da ancak Üniversite disiplini içinde kabildir. Gerçi her araştırma, bir üniversite payesi almak için yapılmaz. Fakat bu payelerin alınmasına esas olan araştırmalardaki şartlara alışkanlıktır ki bir üniversite üyesini bilimsel vicdanın gereklerine uygun harekete sevkeder ve serbest araştırmalarında da bu sınırın dışına çıkamaz.

Bir iki ön yargının haklı çıkarılmasına yönelmiş bir etüd, bir araştırma değildir. Genel bilgilerin mahirane sentezi niteliğindeki bir deneme bir araştırma olmaz. Metod gereklerine boş veren sözde bilimsel yazılar ve buluşlar, araştırma değildir. Oysa ki, günlük gazete sütunlarında, haftalık dergilerde, açık oturumlarda, münazaralarda, radyo konuşmalarında sabahtan akşama kadar şahidi olduğumuz ne zevkli, ne renkli fikirler, buluşlar, hakikatler panoraması içinde yaşıyoruz. Acaba bunlardan herhangi bir tanesi hakkında, cidden bilimsel olan bir araştırmaya teşebbüs edilse ne kadar yıl sürer bitmesi?! Sadece bir yıl içinde tamamlanıp umuma arz edilebilenlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır.

Özellikle sosyal bilimlerde, davranış bilimlerinde ciddî araştırmalar için bir değil birçok ömrün kendilerini buna tahsisi şarttır. O halde, Eğitim Fakültesinin mezuniyet sonrası öğretimi ile beraber araştırma görevi de gerçekleşmeye başlayacaktır ve bu vadiye Eğitim Enstitüleri ile değil, ancak diğer Eğitim Fakülteleri ile fonksiyon benzerliği içinde bulunacaktır.

Buraya kadar, sıraladığımız gerekçelere dayanarak objektif düşündüğümüz takdirde, birbiriyle bir çeşit haksız rekabet durumuna sokulan bu iki kurum arasında meslekî bir çatışmaya mahal bırakacak makul bir sebep olmadığını görürüz. O halde, buna rağmen bugünkü gerginliğin ya da uyumsuzluğun kökü ne olabilir, ve bu, nasıl bertaraf edilebilir?

Kanaatımızca bu sorunu çözenin ilk şartı, durumun bugünkü hale gelmesine kadar birbirine bağlı çeşitli faktörlerin tesiri altında çeşitli safhalardan geçerek geliştiğini daima gözönünde tutmak ve bugünkü sonucu değerlendirmeden önce, bu münferit faktörlerden her birinin sebep olduğu yakın sonuçlarını değerlendirmektir.

1) Eğitim Enstitülerinin kuruluş hedefleri ve zamanla bu hedeflerin aşılması:

Bu hedef, bilindiği gibi, orta okullara kaliteli öğretmen yetiştirmektir. Orta okulların kaliteli eğitim yapması gereği ise, hertürlü tartışmadan varestedir: zira, bu, günümüzde mecburî eğitimin ötesinde kalan ilk eğitim devresidir. Bu itibarla, bu, okulların bütün öğrencilerinin, behemahal okulu bitirmeye aday sayılması, kendilerinin az çok müsamaha ile başarılı kılınması gibi bir sorun bahse konu değildir. Mecburî öğretim merhalesi olan ilkokullarda, hiçbir hukukî mesnede dayanmamakla, hatta hiçbir resmî ifadeye konu teşkil etmemekle bera-

ber, öğretmenlerin üzerinde böyle bir zarurî müsamaha baskısı hâkim olabilir, bunun da eğitimin kalitesi üzerinde fazla titizlik göstermemeye sevkedeceği iddia edilebilir. Oysa ki, orta okullara giren her öğrenci, ailesinin ve kendisinin arzusu ile bir seçilme yarışına girmiş demektir. Okula devamı bir mecburiyetin değil, bir isteğin sonucudur. Bu itibarla sıkı bir öğretime tabi tutulması, ciddî şekilde değerlendirilmesi, aldığı diplomayı hak etmesi şarttır. Bu diploma, kendisine Devlet memuru olma hakkını verecektir, Lise ye temel hizmetini görecektir, bundan sonra meslek öğretimine yönelecekler için ise son genel kültür seviyesini sağlayacaktır. Bu itibarla, öğrencinin iyi vatandaşlık formasyonunu orta okulda tamamlamış olması şarttır. Kendisine kamu hizmeti verilebilecek, meslek dalları açılacak, lise basamakları açık tutulacaktır.

O halde, “iyi bir orta okul öğretmeni” yetiştirmek hedefi, bu hedefin tatmin edeceği kamu menfaatlarının alanı bakımından, belki, iyi bir lise öğretmeni yetiştirmek hedefinden daha da büyük bir önem taşır. Kendi yetiştiremediğimiz ihtisas erbabını, sıkıştığımız zaman dışardan getirebiliriz ama, kendi yetiştiremediğimiz iyi vatandaş, kaliteli memuru, dışardan ithal edemeyiz!

Enstitülerin bu amacı hakkıyla yerine getirmeye matuf çabaları her türlü takdirin ötesindedir. Ancak, bu hedef tathikatta aşılmıştır, şöyleki:

Enstitü mezunlarının, yalnız Ortaokullarda değil, Liselerde veya Lise muadili meslek okullarında istihdam durumu ortaya çıkmıştır. Bu, günümüzde bir emri-vâkidir ve objektif bir analize muhtaçtır: Orta okullara öğretmen olmak üzere yetiştirilen elemanların, Liselerde istihdamı ne oranda bir “ihtiyaç” yüzündendir, ne oranda bir “tercih” yüzünden?

İhtiyaç varsa, bu nereden doğmuş olabilir?

İki sebep akla gelmektedir: ya Üniversiteler, Liseler için yeter derecede öğretmen yetiştirememektedir, ya da yeter derecede branş öğretmeni olabilecek üniversite mezunu yetişmekle beraber, bunlar, şu veya bu sebeple Lise öğretmeni olmayı arzu etmemektedirler. Fen Fakülteleri mezunları hakkında âşikâr olan bu hakikatin diğer branşlar hakkında doğru olup olmadığını bilimsel bir şekilde tahkik gerekir. Ancak, eğer Millî Eğitim Bakanlığına Lise öğretmenliği için müracaat ettikleri halde münhal bulamayan ve açılacak tek münhali beklemek için sıraya giren kabarıklık sayıda Üniversite mezunu eleman varsa, bu

takdirde “Üniversite mezunu bulunmadığı için Orta Öğretmen okulu mezunlarına ihtiyaç olduğu” tezi anlamını kaybeder.

O halde, Enstitü mezunlarının “tercih” edildiklerine hükmetmek gerekir. Ancak bu tercihin de objektif bir analizi yapılmalıdır. Her tercih, bir sebebe dayanır ve kamu işlerinde bütün tercih ve takdirlerin objektif sebepleri olmak gerekir, şahıs veya gurup sempatisi değil.

Objektif sebepler ise şunlar olabilir:

Fakülte mezunları, Enstitü mezunları kadar iyi öğretimde bulunamayabilirler. Çünkü çoğunun “Eğitim formasyonları” yoktur. Branş bilgilerinin daha fazla olduğu tartışılmazsa da, bunların öğretim yetenekleri ve teknikleri zayıftır denebilir.

Eğer bu sebep vârit ise, yapılacak şey, “Öğretim tekniği” ile “Branş bilgisi” gibi her iki yeteneğin de mutlaka bulunması şart olan bir kamu görevi için, bu unsurlardan birini diğerinden önemli saymak suretiyle tayin yapma cihetine gitmemektir. Yapılacak şey, her elemanı kendisi için yetiştirildiği fonksiyona tahsis etmek, ve branş bilgisi fazla olana, eksik olan “öğretim tekniği”ni aşılamanın çaresini aramaktır. Kısacası, “Meslek Formasyonu” belgesini haiz Üniversite mezunlarından gayrısını Liselere tayin etmemektir. Bunun da yolu memleketimizde ötedenberi uygulanmakta olan bu sertifikayı Lise öğretmenliği için sine qua non bir şart olarak, kabul etmek ve bu “olmazsa olmaz” şartını yerine getirmeyeni, nereden mezun olursa olsun, öğretmen yapmamaktır.

Oysa ki bugün, bu formasyon, sadece bir “nâfile ibâdet” niteliğindedir. Kesin bir hak bahsetmez, sadece idarî bir tercih sebebi olarak görülebilir. Hülâsa, değeri ve lüzumu takdire bağ katan bir belgeyi sağlamaktan öteye geçmez.

Kanaatımızca, Lise öğretmenliğini 1) Fakülte Diploması, 2) Meslek Formasyonu sertifikası gibi her ikisi de olmazsa olmaz şartlar niteliğinde olan iki kalitenin birlikte bulunmasına bağlamak, belki, zayıflığından oybirliği ile şikâyetçi olduğumuz Lise öğretiminin düzelebilmesi için ilk ve zarurî tedbiri teşkil edecektir.

Fakülte öğrencilerinin bir kısmının gördükleri “Meslek Formasyonu Sertifikası”nın bir hak yaratıcı belge niteliğinde kabul edilmemesi halinde, hiçdeğilse, öğretmenliğe talip olurken bu belgeyi de ibraz etmiş olan Fakülte mezununa, buna sahip olmayandan daha fazla bir ücret, hatta bir ilâve kıdem süresi tanımak gibi teşvik edici bir tedbire

başvurmak gerekir. Aksi halde, bu belgeyi haiz olmayan Fakülte mezunları da aynı öğretmenlik statüsünü kazanabildikçe, bu formasyonun lüzumu tartışma konusu olabilir.

Geçen ders yılı Fakültemiz öğretim Kadrosunda dahil bulunan Mukayeseli Eğitim Profesörü ve Londra Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Dr. LAWEREIS, bu sertifikanın önemi üzerinde ısrarla durmuş, gerek şahsî temaslarımızda, gerek müteaddit raporlarında bu sertifikayı almaya teşvik edecek motivasyonların behemahal bulunması gereğinde ısrar etmişti. Buna sahip olanla olmayan arasında % 50 ya yakın bir ücret zammını kabul gerektiği kanısında idi.

Buna paralel olarak ta bu sertifikayı sağlayacak formasyon eğitiminin son derece ciddiye alınması ve her branş öğretiminin modern metodlarından adayların haberdar kılınması üzerinde defaatle durmuştu. Sadece genel öğretim metodlarını değil, hangi branş için öğretmen olunacaksa o branşın öğretiminde gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan en modern metodların müstakbel lise öğretmenlerine mutlaka öğretilmesi gereğine kaani idi. Aksi halde, Lise öğretimindeki zayıflık, şahısların değil, fakat köhneleşmiş sistemlerin sorumlu olduğu bir kusur olarak millî eğitimimizde devam edip gidecekti.

Eğitim çevrelerinde buna karşı ileri sürülen sebepler malûmdur: meslek formasyonu sertifikasını "olmazsa olmaz şart" olarak aramak şöyle dursun, öyle liselerimiz vardır ki, öğretimde bulunan bazı elemanların mezuniyet alanları ile öğrettikleri ders arasında asgarî bir ilgi dahi yoktur. Falan yerde filan eczacı ek görevle yabancı dil okutur, filan yerde falan avukat ek görevle edebiyat dersi verir, falan yerde filan memur ek görevle matematik okutur ilh... Çünkü, liselerimiz o kadar çok ve dağınık, kaliteli öğretmenlerimiz ise o kadar azdır..

Ancak, tevatür halinde söylenen bu durumların objektif şekilde tesbiti lâzımdır. Zira, bir taraftan, Millî Eğitim kadrolarında Lise öğretmeni olmak için müracaat eden yüzlerce Fakülte mezununun sıra beklediği rivayet edilir, bir taraftan da "kaliteli öğretmen yokluğundan" bahsedilirse bunlardan hangi ihtimalin ne oranda doğru olduğunu kayıtlara dayanarak tesbit etmek gerekir ki durum hakkında doğru bir hüküm verilebilsin.

Bundan başka, memleketimizin özel şartları bakımından, ilk bakışta birbiriyle çelişmeli gibi görünen bu iki ihtimalin, ikisinin de doğru olması mümkündür: münhal kadroların bulunduğu liselerin coğrafî yerlerini, sosyal gelişme merhalelerini beğenmiyen Üniversite mezunu

adaylar, istedikleri yerlerde münhal açılıncaya kadar açıkta beklemeyi göze almış olabilirler, Liseler de, bunun sonucu olarak, kendi bölgelerinde ikamet eden değişik mesleklerdeki aydınlardan, ek görevle, öğretmen olarak istifadeye mecbur kalmış olabilirler. Neticede, eczacılar, doktorlar, avukatlar, memurlar ek görevli öğretmenlikte bulunabilirler. Kamu hizmeti, aksamadan icrası gerekli bir hizmettir. Fazla müşkülpesent olamaz. Tam kalitelisini bulamazsa, elemanın az kalitelisi ile yetinir.

Yalnız bu iki ihtimalin de doğru olması halinde herhalde cevaplandırılması gereken bir soru önemini hâlâ muhafaza etmektedir: yeter derecede kaliteli lise öğretmeni bulmadan Lise açmanın sebebi nedir, faydası ne olmuştur?

Ancak itham etmek kolaysa da teşhis etmek zordur. Teşhisin hem doğru verilere dayanması, hem hakikî faktörleri meydana çıkarılması lâzımdır.

Doğru verilerin sağlanması, gerek şahısların gerek kurumların hakikate saygılılık derecesine bağlıdır. Hakiki faktörlerin keşfi ise, genel ve ortak zaaflarımızın itirafını gerektirir.

O halde bugün, aşağıdaki hususları matematik bir kesinlikle cevaplandırmadan durum hakkında doğru bir teşhiste bulunmak imkânsızdır.

a) Liselerde hangi branşlar için ne sayıda Eğitim Enstitüsü menseli öğretmen istihdam edilmektedir?

b) Liselerde hangi branşlar için ve ne sayıda meslekten olmayan kişilere ek görevle ders okutturulmaktadır.

c) Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği herhangi bir yerde öğretimde bulunmaya hazır ne sayıda Üniversite mezunu müracaat etmiş bulunmaktadır ve hangi branşlar için?

d) Birinci ve ikinci bendlerdeki elemanların Üniversite mezunları ile değiştirilmeleri kaabil midir, faydalı mıdır, yoksa bunlar için daha başka yollar düşünülmeli midir? Meselâ gelişme kursları ile, yahut öğretimlerini akademik bakımından geliştirici başka imkânlara sevki ile mevkilerini muhafaza etmeleri mi sağlanmalıdır? Zira bir eleman fiilen bir hizmeti başarı ile ifa etmekte ise, diplomalar arasındaki farkların nazarî değeri, eski önemini kaybeder.

Eğer herhangi bir öğretmen, meslekten yetişmemiş olmasına rağmen, ya da üniversite mezunu olmamasına, veya meslek formasyo-

nundan geçmemiş olmasına rağmen, görevinde objektif ölçülere göre gerçekten başarılı ise, bütün bu menşe farkları, bu münferit olayda, etkisiz sayılmak gerekir ve herhangi bir organizasyonda bu tip başarılı elemanların feda edilmesi hem haksızlık hem anlamsızlık olur. Zira, diplomalar, öğretim süreleri ve çeşitleri, staj , kıdem vesaire gibi şartların hepsi tek bir neticeyi sağlamaya matuftur: başarı. Bu netice sağlanmışsa, şekli unsurlarının eksikliğinden ötürü bu olumlu sonuç yok farzedilemez. Netekim, bütün şekli unsurlara sahip bulunduğu halde “başarısız” öğretmen kalmak da her zaman mümkündür. Şekli şartlar başarı için ancak bir karinedir, delil değil.

Şu kadar ki burada da, meseleyi etraflı düşünmek gerekir: kaide ile istisnayı birbirine karıştırmamak gerekir: şekli şartları haiz olanların başarılı çıkmaları kural’dır, başarısızlıkları istisnâdır. Bu şartları haiz olmayanların ise başarısız çıkmaları kural’dır, başarıları istisnâ. Eğer, Türk Millî Eğitiminin tatbikatında bunun aksi ortaya çıkmışsa –ki hiç zannetmiyoruz– bütün bu şekil şartlarının hatalı olarak tesbit edildiğini, bütün eğitim sisteminin süratle revizyona tabi tutulması gerektiğini kabul etmek gerekir. Bu demektir ki, ne öğretmen yetiştiren kurumlar, ne fakülteler kuruluş amaçlarına göre işlememekteler ve kamu hayatımızı sadece tesaddüfler, tesadüfi kaabiliyetler idare etmektedir.. ve daha da acısı kaabiliyet kazandırma amacı ile tesis edilmiş kurumların çabaları hiçbir anlam ifade etmemektedir..

Ancak biz bunu tahmin etmiyoruz ve kendi görüşümüzün doğru çıkmasını temenni ediyoruz.

Bu itibarla, Orta okullara öğretmen olmak üzere yetiştirilen elemanların sadece bu ilk formasyonları ile Lise öğretimini takviye için kullanılmaları ancak bir istisnâ olmalıdır. Filyatta kaide haline geldiye ortada patolojik bir durum vardır ki tedavisi gerekir. Bunun içinde, branşlara, bölgelere, personel sayılarına ve elemanların meslekî başarı derecelerine ilişkin kesin bilgileri toplamak her türlü yargının ilk şartı olacaktır.

2) Eğitim Enstitülerinin “Eğitim” Bölümleri hakkındaki mülâhazalarımızı evvelce ayrıntılarıyla belirtmiş olduğumuz için burada tekrar etmiyoruz. Ancak durum, bunda da pek farklı değildir: Öğretmen Okullarına meslek dersi öğretmenliği için bu kurumlarda bir iki yıl evveline kadar uygulanan sadece iki yıllık tahsil süresi, Üniversite Fakültelerinin Psikoloji-Pedagoji şubelerine nazaran kısadır. Geçen yıldanberi bu sürenin üç yıla çıktığı malumdur. Fakat bu da muadeleti

sağlayıcı nitelikte değildir. Esasen Liseye muadil olan bir ikinci Orta Öğretim devresini temsil eden Öğretmen Okullarına, Liseler gibi, Üniversite mezunu öğretmenlerin atanması, bizzat bu kurumların kalitelerini sağlamak için zaruridir. Burada, genellikle ileri sürülen sebep şudur: Enstitü Pedagoji Bölümlerine öğrenci kaydedilmenin şartları arasında Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra üç yıl İlkokul öğretmenliği yapmış olma aranmaktadır ki bu, Lise mezunu öğrencilerin eksik yönlerini teşkil eder. Liseden Sonra derhal Fakültelerin Psikoloji-Pedagoji şubelerine veya Eğitim Fakültelerine devam edenlerde ise, öğretmenlik mesleği ile ilgili böyle bir hayat tecrübesi yoktur. Bu itibarla Enstitü mezunlarının, Öğretmen Okullarına atanması daha uygundur, hatta zaruridir. Hakikatte bu da tartışılabilir: Orta okuldan sonra okunan üç yıllık bir öğretim, İlkokulda öğretmenlik için yeterli olabilir, ancak, bu öğretime üç yıl süre ile ara verdikten sonra yeniden Yüksek Okula girildiği zaman geçirilen hayat tecrübesine, ya da meslek tecrübesine rağmen, teorik bilgileri izleme gücünde bir yetersizlik hissedilmesi normaldir. Meselâ Liseyi bitirdikten üç yıl sonra Üniversiteye giriş imtihanına hazırlananlarda aynı durum kendini göstermektedir. Bazı memleketlerde uygulanan Orta öğretimle Üniversite arasına bir veya iki yıllık hizmet süresi konması usulü aynı sebepten sonradan kaldırılmıştır.

Öğrencilik, Yüksek öğrenimin sonuna kadar ara vermeden sürdürülen bir öğrenim süreci olarak tamamlandığı zaman verimli olmaktadır. Hukuk öğretiminde de aynı durum bahis konusudur: Hiç mahkeme görmeden hâkim olunur mu? tarzındaki endişeler, staj devresini, daima tahsilin sonuna alma gereğinin önemini küçültmemiştir. Tıp'da aynı sorun aynı şekilde halledilmiştir: önce teorik tahsil tamamlanmış, bunun gerektirdiği ilmî anlamda ve kontrol altında tecrübe ve tatbikat safhası geçirilmiş, mesleğe sonradan başlanmıştır.

Öğretmenlik mesleği hakkında da aynı şey söylenebilir: İlkokul öğretmenliği için yeterli tahsil "İlk Öğretmen Okulu" dur, staj ve tatbikat bu amaçla öğretmenlik öğretimi sırasında ve bunu müteakip yaptırılır. Ancak bu, bir mesleğin, yani ilkokul öğretmenliğinin gerekleri bakımından kafi bir şarttır. Fakat Orta okulun ikinci devresi demek olan Lise ve Öğretmen okulu hocahğı için ayrı bir staj ve tatbikat gerekir: zira eğitim sürecinin uygulanacağı sùjeler o kadar değişiktir ki! 7-12 yaşındaki çocuklardan mürekkep gurupların öğretmenliğininin, 12-18 yaşındaki gençlerin öğretimi için yeter bir tecrübe olmadığı muhakkaktır. İnsan varlığının pek süratle değiştiği bu çağlar için, iki

üç yıl ilkokul hocalığı yapmış olmanın pek önemli bir avantaj teşkil etmeyeceği rahatlıkla söylenebilir. Üniversite tahsilini takip eden bir yıllık görevli staj Lise hocalığı için yeterli olduğu gibi, üniversite tahsilini izleyecek ve öğretmen okullarında uygulanacak bir yıllık görevli staj da Öğretmen Okulu hocalığı için yeterli olmak gerekir.

Kaldı ki, İlkokulda mutlaka bir iki yıl öğretmenlik yapma zorunlu sayılsa bile, bunun, İlköğretmen Okulunu bitirdikten sonra değil, Enstitülerin Pedagoji Bölümlerini veya Üniversitelerin Pedagoji Şube veya Fakültelerini bitirdikten sonra yaptırılması gerekir. Ancak bu takdirde bilgi, uygulamaya tekaddüm eder ve edinilen tecrübe, hayat veya meslek tecrübesi değil, bilimsel anlamda bir uygulama denemesi niteliğinde olur. Tıpta, Hukukta olduğu gibi.

Enstitülerden mezun olanların, bizzat kendi enstitülerine öğretmen olmaları ise, cidden pek istisnai hallere hasredilmelidir. Zira bu takdirde, normal olarak aynı branşla ilgili Fakülte mezunlarının değil, Fakülte profesör veya doçentlerinin görevlerine paralel bir fonksiyon icra edecekler'dir.

Tekrar edelim ki istisnaî kaabiliyetler için, bunun hiçbir mahzuru yoktur. Kendi kendini yetiştirmiş ne değerli elemanlar vardır ve ne değerli diplomalara sahip ne zavallı meslektaşlara rastlanır! Bu evrensel hakikatleri kimse inkâr edemez. Ancak istisnalar üzerine de Müessese kurulmaz. Enstitüler "Yüksek Okullar" niteliğindedirler, Yüksek okullara öğretmenlik için ise, sadece o Yüksek Okulu bitirip, kısa bir stajdan veya bir yıllık bir mezuniyet sonrası eğitiminden geçmek kâfi olmamalıdır. Bu, bizzat o yüksek okullara tanınan değeri zedeler. Bir Fakültede öğretim üyesi olmak, o Fakülte öğretimini bitirdikten sonra sekiz on sene daha akademik çalışmayı gerektirirken bir yüksek okula öğretmen olmak için bu kadar kısa yoldan geçmek o Yüksek okul hakkındaki yargıyı olumsuz şekilde etkiler.

4- Bugünkü durumun ve bugünkü taleplerin teşhisi:

Bu, tanınmış bir hukuk bilgininin dediği gibi "Vakıaların Hukuk yaratma kuvveti"nin tezahürüdür. Bugün, Enstitüleri bitirenlerin, bu kurumların kuruluş hedeflerini aşan fonksiyonlarda fiilen hizmet sahibi oldukları bir gerçektir; Lise öğretmenliği yapmaktadırlar, Öğretmen Okulu öğretmenliği yapmaktadırlar, bizzat Enstitülerinde öğretmenlik yapmaktadırlar. Yillardanberi uygulanan bu durum, sebebi ne olursa olsun, bu fonksiyonları yerine getiren meslektaşlarda hukukî ve akademik statülerinin de fiilî rollerine uydurulması ihtiya-

cını ve arzusunu uyandırmıştır. Bundan daha tabîî birşey olamaz. Hadise, bir iki istisnaya maksur kalmamış, fiilen kurallaşmıştır.

Bugünlerde Parlamente'ya sevkedilmek üzere olan Eğitim Akademileri kanunu bu isteğin bir ifadesidir. Fiilî durum, ya da idareten kabul edilmiş durum akademik ve hukukî durum haline kalbedilmek istenmektedir.

Buna karşı, "amaç sadece, daha iyi orta okul öğretmeni yetiştirmekten ibarettir" denemez. Bu takdirde ne Kurumun adını değiştirmesine, ne ayrı bir akademik öğretim yılı ilâvesine lüzum yoktu. Mevcut öğretmenlerin "Profesör"lüğe terfi ettirilmeleri için de sebep yoktu. Aşıkâr olan sebep, bu kurumların, mezunlarının fiilen ifa ettikleri fonksiyonlara lâîk bir menş'e haline getirilmeleridir. Vakıalar önde, hukukî örgüt arkadadır. Yeni hukukî statü, bugünkü fiilî durumu ihdas değil, olsa olsa teyit edecektir.

Yukardaki teorik hakikatler ne olursa olsun, bir meslek gurubunun yıllardanberi fiilen ifa ettiği bir hizmeti hukukileştirmek, akademik gereklerine intibak ettirmek arzusu anlamını ve önemini kaybedemez. O halde yapılacak şey nedir?

Eğitim Enstitülerinde öğrenilen meslekî bilgiyi, akademik bir kurumda öğrenilecek ilmî niteliği galip bir bilgi haline kalbetmek. Kısacası, üniversiter bir kurum niteliğini bu meslek okullarına kazandırmak. Terimin "akademi" ya da "Fakülte" olması, Üniversitemizin bugüne kadar Lise kademesine dayanan tek tabanlı yapısından dolaydır. Orta öğretimini Liseden gayrı bir okulda geçiren, Lise imtihanını vermedikçe Üniversitelere girememektedir. Yani çift orta öğretim görmedikçe! Bu klâsik tezin bugünkü dünyada anlamını çoktan kaybettiği malûmdur. Bu konuya aşağıda tekrar avdet edeceğiz.

Burada herşeyden evvel şunu söyleyelim ki Eğitim alanında üniversite seviyesinde, yeni bir öğretim kurumu tesis etmek sanıldığından çok daha fazla zorlukları davet eder. Meğer ki, bu seviyeden, gizli kapaklı feragat edilmiş olsun, ya da kurumların adları ile özleri arasındaki gerçek münasebet ortadan kalkmış olsun, biri Fakülte, diğeri Yüksek Okul ya da akademi niteliğinde olan iki kurumun, bütün müfredatları birbirinin eşi dahi olsa, şunu unutmamak gerekir ki, Fakülteler tedaris ettikleri branşların bilimsel ufuklarını genişletmekle, bilimsel nitelikte yeni hakikatleri araştırmakla, bir kelime ile ilim istihsalinde bulunmakla mükellef kurumlardır. Bunlar, belli bir müfredatın öğrencilere öğretilmesinden, bilgi transferinden ibaret bir faali-

yet ile yetinemezler. Oysaki meslek okullarının, esas fonksiyonu, belli seviyede bilgiye sahip ve bunu mesleğin gereklerinde kullanmaya yetkili hizmet elemanları yetiştirmektir. Bunun ikisinin ortası yoktur.

Bir Yüksek Okulun öğrencilerine, meslekî bilgilerinin akademik müntehası olan alanda hakikaten bilimsel bir seviye sağlanması isteniyorsa, bunların girecekleri yer, şu ya da bu yapıda bir kurum değil, -adı ister Enstitü, ister Akademi olsun-, doğrudan doğruya Üniversitedir.

Zira, meslek bilgisi, yetiştikleri kurumda verilmiştir ve normal olarak bunların çoğu bu mesleği icraya yönelecek, hayata atılacaktır. Ancak, daha uzun ve akademik seviyede bir bilgi edinme, ilmî sahada yetişme arzusunu hissedenlerdir ki o zamana kadar görmüş oldukları eğitim çeşidinin dışında kalmış olan, gayesi, fonksiyonu "sadece meslekî yetişme" niteliğinde olmayıp o mesleğin dayandığı bilim dallarında mütehasıs olma imkânını sağlama olan bir üniversite eğitimine başlamak cesaretini göstereceklerdir.

Genellikle böyleleri, orta öğretimin ikinci devresini Lisede yapmış olmakla, tesadüfen ya da tercihi ile zaten Üniversiteye yönelmiş olan bir elemandan daha enerjik, daha azimli, uzun süreli yetişme safhasına daha dayanıklı elemanlar olmak gerekir.

Bu vasıfların, akademik kaabiliyete bir delil olduğu iddia edilemezse de, hangi alanda olursa olsun bu azim ve irade, bu arzu şiddeti, fikrî sınıfını aşma hususundaki bu çaba, başarının esası şartlarından- dır. Kişinin mevcut kaabiliyetlerini azamî kapasite ile çalıştırmasını mümkün kılar.

Bundan başka, bu nitelikteki elemanların, şu veya bu itibarî kaide yüzünden, eski eğitim anlayışının kalıntısı olan bir kısıtlama eğilimi yüzünden arzularına erişememeleri, yahut pek güç ve uzun süreli engelleri aşmaya zorlanmaları bugünün eğitim anlayışı ile bağdaşamayacağı gibi, topluma küskün birçok elemanın kendi değerini olumsuz çabalarda ispata kalkışmalarını da intaç eder.

Modern eğitim anlayışı, her kaabiliyete, her imkânı açmaya yarayacak teknikler peşindedir. Eğitim alanı bir yarış ve seçilme alanıdır. Yarışa ne kadar fazla yarışçı katılırsa, en iyilerin nisbî kalitesi o kadar yüksek olur. Üniversiter öğretim, orta öğretimin ancak belli bir tipini bitirmiş olanlara açık tutulduğu sürece, bu durum ancak bu tip orta eğitime, yani Liseye girişin sıkı bir kaabiliyet sınavına ya da orientation tekniğine dayanması halinde savunulabilir.

Birçok memleketlerde ve kendi memleketimizde henüz böyle bir orientation mekanizması kurulmamıştır. Orta Okuldan sonra Liseye geçiş, Orta okulu bitirenlerin içinde Lisede okumaya en fazla lâyık olanlara açılmış bir imkân değildir. Bu konu üzerinde bilimsel bir araştırma ile sabit olacak istatistikî hakikatlar saklı olmakla beraber, böyle bir araştırmanın sonuçları belli oluncaya kadar şu tahminlerde bulunmağa cevaz vardır:

a) Lise, Üniversiteye eleman hazırladığı için ve Üniversitede okumak en itibarlı yüksek öğretimden geçmek gibi kamu oyununda değer taşıyan bir şans sayıldığı için hemen herkes çocuğunu Liseye vermek istemektedir. O halde Liselerde okuyanlar genel bir arzuyu gerçekleştirme şansına sahip olabilen ailelerin çocuklarıdır.

b) Mesleğe hazırlayan Orta Öğretim kurumları (Sanat Okulları v.s.) bu mesleklerin, akademik mesleklere nazaran daha az itibarlı sayılmaları, öğrenci velilerinin bu alanlara yönelmemelerinin sebeplerinden biri olabilir. Özellikle amelî mesleklerle ilgili okullarda durum budur.

c) Sanat ve meslek okullarından mezun olanların yapabilecekleri mesleklerde hiç diploma şartı aranmadan, hatta hukuken aransa bile fiilen aranmadan eleman istihdamı, bu okulların mezunlarının hayatlarını kendi meslekleriyle kazanma şanslarını azaltmakta, bu da velilerin Liselere yönelmelerini teşvik etmektedir. Bir Diploma sahibinin, bir çok diplomasız elemanın yaptığı işin hukukî mesuliyetini, bu işleri tevsiik eden belgeleri imzalamak suretiyle üzerlerine alması, bütün hukukî sakatlığına, hatta suç niteliğine rağmen, pek çok diplomasız sanatkârın icrayı meslek etmesine ve bir çok diplomalı elemanın da iş bulamamasına sebep olmaktadır. O halde sanat icrasını tanzim eden hukukî kurallar ve bu kurallara karşı yapılan adeta müesseseseleşmiş hiyeller yenibaştan ele alınmadıkça, yeni bir tanzime gidilmedikçe ve özellikle sıkı ve müessir bir kontrol sistemine bağlanmadıkça, sanat okullarına yönelmenin artacağını beklemek fazla iyimserlik olur.

d) Nihayet, Meslek okullarının birçoğu parasız yatılı eleman almakta ve bunları bir yarışma sınavından geçirmektedir. Burada, Liseye girmenin üstünlük işareti sayılmasının tam tersi bir süreç ortaya çıkmaktadır: meslek okuluna girme şansını, sınavda kazanamayan çocuk, parasız ve sınavsız olan Liseye girmenin çaresini aramaktadır.

Bütün bunlar bize, Liseye ayrılışın bir tesadüfî nitelik taşıdığını göstermeye kâfidir.

Bundan başka, genellikle bugün, mesleğe yönelmenin, orta okuldan daha sonraki bir safhada, daha doğrusu Orta Öğretimin ikinci devresinin son yıllarında yapılması gerektiği fikri hakimdir. Esasen, gelişmiş memleketler Kolej veya liseyi, bütün yurttaşlar için mecburî öğretim merhalesi olarak sayma eğilimindedirler ve bunu gerçekleştirme yolundadırlar. O halde ideal olan, çocuğun mesleğini 12 yaşında iken, ya da 15 yaşında iken tesbit etmek değildir. 18 yaşına kadar bir mehil vermek, kişiliğinin özelliklerinin, kaabiliyetinin çeşidinin iyice meydana çıkmasını beklemektir.

Kaldı ki, kendi ekonomik gelişme seviyemize göre, çocuğumuzu bu yaşa kadar mesleğe yöneltmeksizin bekliyecek durumda olduğumuzu da kabul etsek, bugünkü seçilme, objektif eğitim kriterlerinin, yani istidat ve kaabiliyet testlerinin sonucu olan bir seçilme değil, tesadüf'lerin tayin ettiği bir seçilme olduğu için, bunda ısrar etmenin anlamsız olduğunu rahatça iddia edebiliriz.

Hertürlü eğitsel fiction'un deşildiği, kapsadığı gerçekliği ifade edip etmediğinin tartışıldığı bir evrensel eğitim krizi sırasında falan orta öğretim kurumunun filan orta öğretim kurumundan daha üstün olduğunu savunmak o kadar kolay olmayacaktır; özellikle, diplomaların içinde yeralan branşların ne seviyede okutulduğu üniversitelerin süzgeçinden geçince, bütün çıplaklığı ile meydana çıktığından, şekli şartlarda fazla müteassıp olmamak ve meseleleri yeni bir tanzime tabi tutmak kaçınılmaz bir zaruret olmuştur.

Acaba kadroları tam ve öğretmenleri tecrübeli, bilgili bir öğretmen okulu ile, kadroları hayli eksik, öğretmenlerinin çoğu meslek dışı elemanlardan mürekkep bir Lise, mezunlarının seviyesi bakımından karşılaştırılırsa ne sonuç elde edeceğiz? Bu sonuç her ne olursa olsun, behemahal böyle bir karşılaştırma ölçüsüne razı olunmalıdır. Tâ ki, vaktiyle şu veya bu amaçlarla kurulmuş oldukları halde, hatta uzun yıllar bu amaçları başarı ile gerçekleştirmiş oldukları halde nüfusun artışı, ihtiyaçların çoğalışı ve elemanların yetersiz kalışı sonunda eski niteliklerini kaybetmiş kurumları, hâlâ, eski ayrıcalıklarından faydalandırmakta devam etmeyelim.

Lise mezunlarının, bugün, Üniversiteye girmeleri bir ikinci süzgeçten geçmelerine bağlıdır: GİRİŞ SINAVLARI.

Gerçi bu sınavlar bir kalite arama sınavı değil, bir sıralama sınavıdır. Yani, Fakültelerin daha çok imkânları olsa (yer, araç v.s.) böyle GİRİŞ SINAVLARI'na lüzum kalmıyacaktır denilmektedir.

Ancak, bu sınavların bize ifşa ettiği hakikat şudur ki, yarım Üniversiteler böyle bir genişleme imkânına kavuşsalar ilk yapacakları iş bir kalite tesbiti imtihanı açmak olacaktır! Zira, Lise mezunları arasında, korkunç bir seviye farkı ortaya çıkmaktadır.

Görülüyor ki, bugün uygulanmakta olan GİRİŞ sınavları, geçici bir zaruret olarak izah edilemez. Lise mezunları, Üniversitelerin imkânları ne olursa olsun, liseler arasındaki bugünkü seviye farkı baki kaldıkça, behemahal bir giriş sınavında ayıklanacaklardır: zira, üniversite tahsiline başlamak için yeterli hazırlığı olmayan pek çok mezun vermektedirler.

O halde, Lise diploması ile, diğer meslek okulları diplomaları arasında eskiden mevcut, bugün ise sadece mefruz olan fark, gittikçe erimektedir. Bu itibarla, fiksion haline gelmiş bir nitelik farkında fazla ısrarın hakikaten anlamı yoktur: yarış açılır, başaran kimse Üniversiteye o girer. Yarışa katılma sayısını çoğaltmanın, hele teknik araçlarla yapılan sınavlarda hiçbir güçlüğü yoktur, fakat yarışa katılma şanslarını azaltmanın, pek çok ve pek çeşitli sakıncaları vardır.

Bu sakıncaların başında, lise öğretimi görmemiş olan elamanların içinde üniversite öğretimini hakkıyla başarabilecek nitelikte olanların kendilerine birtakım erzats kurumlar yaratmaya çalışmaları ve kamu oyunca haklı sayılmaları gelir. Liseye ayrılma objektif yöneltme tekniklerine göre vaki olmadıkça, tesadüfî niteliğini muhafaza eder ve öğrencinin kaderi, orta öğretim yıllarındaki ailevî statüsü ile, daha doğrusu mâlî statüsü ile bağlanır kalır.

Her ne olursa olsun, meslekî yüksek okuldan sonra akademik bir öğretim görme azmi ise, kamu oyunun ancak takdir edeceği bir davranış niteliğini muhafaza eder ve bu azmi başarıya ulaştıracak yeni yeni kurum tipleri ihdasına çalışılır.

Oysa ki bu sun'î zorlamalara hiç lüzum yoktur. Hatta, doğruyu söylemek gerekirse, imkân da yoktur:! Eğer hakikaten akademik bir öğretim isteniyorsa, bunun ne demek olduğunu iyi tayin etmek lâzımdır. Sadece hukukî imkânın açılması, kanunların çıkarılması, belirli muadelet şartlarının ihdası hiçbirşey ifade etmez, Akademik bir kurum, sadece adı akademik olan bir kurum değildir. Muhtevası akademik olan kurumdur. Bunun için de hiçdeğilse kendi memleketimizin standartlarını karşılaması gerekir.

Üç yıl evvel, Eğitim Fakültesi kurulurken bu standartları sağlamanın ne kadar zor olduğunu görmüştük. Akademik öğretime lâyük seviyeyi

tesis etmek ve muhafaza etmek zannedildiğinden çok daha güçtür. Meğer ki unvanların muhtevayı örteceği kanısına kapılmış olsun. Bugün klasik üniversitelerimizin Senatolarından geçmiş her atama işlemi, bir görevlinin niteliğinin enaz kırk elli öğretim üyesinin tenkit ve takdir süzgecinden geçmiş olmasını ifade eder. Cooptation suretiyle yapılan atanmalar, her yeni elemanın, eskilerin sıkı elemelerinden geçirilerek guruba alınmasını öngördüğü için belli bir seviyeyi uzunca bir süre korur.

Oysaki, teşekküller yeni, kuruluş kuralları yeni, kurumun büründüğü hüviyet yeni olunca, belli bir standardı öğretim heyetinde tesis ve muhafaza pek güç olur. Yeni açılan bazı fakülteler için vaktiyle, belli bir süre Üniversiteler Kanununun aradığı şartlar dışında da profesör alınabileceği kabul edilmişti. Halbuki, muayyen bir gelişme devresi geçtikten sonra açılmış olan Üniversite ve Fakülteler için böyle istisnâ şartlar kabul edilmedi. Son yıllarda kurulan ve Üniversite bölümleri niteliğinde olmayan akademilerde ise yeniden bazı istisnâlar kabul edildi. Her ne olursa olsun, akademik nitelikte yeni bir kurum ihdası, hele bu kurum Eğitim ile ilgili ise, Türkiyenin bu alandaki öğretim üyesi potansiyeli malûm olduğuna göre, oldukça tereddütle karşılanacak bir teşebbüs niteliğindedir. Bugün, memlekette mevcut Üniversitelerin hepsine dağılmış bulunan eğitim alanı mütehasısı akademik personeli biraraya toplamak ve tek bir Eğitim Fakültesi içinde görevlendirmek mümkün olsa dahi, gene bu Fakültenin bir hayli Eğitim profesörüne olan ihtiyacı baki kalacaktır.

Bunların dışında kalan elemanların sayısı ne olmalıdır ki yeni bir akademik kurum kolayca tesis edilebilsin?

Gerçekçi olmak gerekirse, bir memleketin belli bir bilim dalında yetişmiş, hatta yetişmekte olan sayısı mahdut akademik unvana sahip eğitimcilerini, şu ya da bu meslekî endişe ile dağıtmak değil, aksine, tek ve aynı akademik teşekkül içinde toplamak lâzımdır. İhtiyaçların da aklın da, bilimsel ihtisaslaşmanın da gereği budur. Bu teşekkül ise, bundan üç yıl evvel varlık mücadelesini geçirmiş ve bütün akademik icaplara göre işlemek güçlüğüne göze almış olan Eğitim Fakültesinden başka birşey değildir.

Eğitim Fakültesi kurulurken, mevcut Psikoloji-Pedagoji kürsüleri için bir düplikasyon teşkil edip etmiyeceği sorulmuştu. Acaba bugün, dört beş yüz öğrencisi, sekiz dokuz profesörü, sekiz dokuz doçenti, beş altı öğretim görevlisi on beş yirmi asistanı ve dört yıllık öğretim kapasitesi bulunan bir Fakülte mevcutken, daha başka tipte ve akademik

nitelikte Eğitim kurumları açmak hakiki bir düplikasyon olmayacak mıdır?

Bütün bu meseleler, yukarda belirttiğimiz gibi, aslında, eğitimcilerimiz arasındaki menşe farklarının doğurduğu anlaşmazlıklarla ve huzursuzluklarla ilgilidir. Millî Eğitim personeli arasında menşe farklarını bertaraf edecek bir sistemin biran evvel kurulmasıyla alakalıdır. Bu, hiç şüphesiz, fonksiyonların çeşitliliği ile telif edilmeyecek bir menşe yeknasaklığı demek değildir. Hiç şüphesiz, ana okulu öğretmeni ile Lise öğretmeni farklı öğretim derecelerinden geçeceklerdir. Fakat bu farklı dereceler arasında su geçirmez bölmeler olmayacaktır. Bir dereceyi bitiren, dillirse daha yukarı dereceye kolaylıkla başlayabilecektir. Özellikle, bir derecenin bitimi, herşeyin bitimi anlamına gelmeyecektir. Öğretim kurumlarının tipleri arasında, mesleklere göre gerekli olan farklar ne olursa olsun, bunlardan birinden diğerine geçişin yolları tıkanmayacaktır.

Çağdaş eğitimin söz götürmez özelliği eşitçi ve demokratik oluşudur. Aristokratik kaleler niteliğinde kalmakta ısrar eden, kapılarını farklı yollardan geçerek gelen yolculara sıkı sıkıya kapayan akademik kurumlar tarihe karışmak üzeredir.

Memleketimizde de bu çağdaş eğitimin tezahürleri kendisini göstermiştir ve klasik katılıklarımız yumuşamaya başlamıştır; bu değişimin ilk belirtileri, kuruluşlarının yeniliği sebebiyle akademik geleneklerle daha az bağlı olan genç üniversitelerimizde kendini göstermiştir; bunu, bizzat Millî Eğitim Bakanlığının bazı yeni teşebbüsleri takip etmiştir ki bütün bunlar, akademik eğitimin, şu veya bu teşekkülde değil, doğrudan doğruya Üniversiteler içinde yapılmasını sağlamanın artık imkân dahiline girdiğini göstermektedir.

Netekim, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, orta öğretimini meslek okullarında bitirmiş olanlara kapılarını açmıştır. Hacettepe Üniversitesi bu tip elemanları belli şartlarla, lisans veren Üniversiteye bağlı bütün Yüksek Okullarına kabul etmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı "Çeşitli Olgunluk İmtihanları" kanunu tasarı ile, aynı tip öğrencilere Fakültelerin kapısını açma azmindedir. Bundan başka, Yüksek öğretim kurumlarını bitirmiş elemanlar buradaki öğretimlerini bir Lisans öğretimi seviyesine çıkartacak telâfi kurları veya ikmal derslerini takip suretiyle bunlara Mezuniyet sonrası eğitiminin yollarını açmak, bahsi geçen Üniversitelerde kabul edilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Bunların içinde klasik üniversitemizin bir Fakültesi olan Eğitim Fakültesi Genel Kurulu, bahsettiğimiz Kurumlardan daha önce, Eğitim Enstitülerini bitirmiş olanların belli bir muadelet sınavı ile Fakültemizin yukarı sınıflarına alınmaları ve burdan geçtikten sonra master ve doktora gibi lisansüstü çalışmalara kabul edilmelerini karar altına almıştır.

Ankara Üniversitesi öğrenci yönetmeliğinin Fakültelelere giriş için Lise diplomasını şart koşan maddesinin Eğitim Fakültesi hakkında ve yalnız Eğitim Enstitülerinin Eğitim bölümlerini bitirmiş olanlara mahsus olmak üzere tadili teklifini Senato, böyle bir tadilin daha başka teşebbüslere emsal teşkil edebileceği ve sonunda öğrenci standardının düşeceği endişesi ile reddetmiştir.

Ancak bu tarihtenberi, Dünyada ve Türkiyede patlak vermiş olan eğitim krizi, eğitim ile ilgili birçok sorunları yeniden ortaya atmıştır ki bunların başında Üniversitelerin, artık, seçkinler için değil kitleler için öğretim yaptıklarının, hasbî bir kültür ve bilim zevki için değil, belli istihdam alanlarına eleman olabilmek için Üniversitelere koşulduğunun hatırlatılması gelir.

Üniversiteler, ancak refah içindeki ailelerin, küçük yaşlarından itibaren akademik tahsile namzet olarak yetiştirilmiş çocuklarına açık, sırf bilimsel tecessüsü işliyecek kültür kurumları olmaktan çıkmıştır. Akademik öğretime ancak büyüdükten sonra yönelme imkânlarını bulmuş olan öğrenciye de açık olacaktırlar. Ve bu hak öğrenciye, bir kere bitirmiş olduğu orta öğretiminden başka ikinci bir tip orta öğretimin tamamından imtihan olması şartıyla verilecek değildir. Ondan, sadece eksikliğini tamamlaması istenebilecektir. İmtihanla, veya belli derslere devamla.

Üniversiteler, bilim verip, iş vermekle ilgili olmayan, daha doğrusu iş sahası problemi ile alakasız kurumlar olmaktan çıkmıştır. Her Üniversitede belli bir istihdam sahasında işe yarayacak eleman yetişecektir. Bu itibarla yukarıda bahsettiğimiz klasik ayırd, Yüksek okulların mesleğe, Fakültelerin ise ilme adam yetiştirdikleri ayırdı, yavaş yavaş anlamını kaybetmeye başlamıştır. Zira, bugünün dünyasındaki meslekler, gittikçe bilimsel ağırlığı daha fazla olan formasyonları gerektirmekte, ve bu günün salt ilmi, ise ancak Fakülte sonrası öğretimde takip edilecek kadar ağırlaşmış, derinleşmiş bulunmaktadır. Demek ki, modern iş ve meslek hayatının daha esası, daha bilimsel formasyonları gerektirmesi ile, modern bilimin artık mezuniyet-sonrası safhalarda temerküzü bize klasik "Meslek okulu-Fakülte" ayırdını unutturmaya başlamış-

tır. Söylemeye lüzum yoktur ki bu, Fakülteler yerine Meslek okullarının ikamesini değil, bilakis, eski, klâsik meslek okullarının yetersiz kalışı sebebiyle Fakültelerin bunların görevlerini devralması gereğini ifade etmektedir.

Netekim ileri derecede gelişmiş memleketlerin bazılarında ilkokul öğretmeni dahi Üniversitelerden yetişir. Öğretim süresi bunlar için daha az olabilir. Bir Lisans-öncesi diploması buna yetebilir. Fakat, bu kısa Üniversite öğretimini tamamlamış eleman, dilediği zaman uzununa da başlayabilir ki, işte menşe birliği böyle sağlanır.

Memleketimizde eğitim konularını bilimsel bir şekilde, akademik seviyede inceleyen ve bir Üniversite topluluğu içinde vatandaşlık hakkını kazanmış olan ilk akademik kurum Ankara Üniversitesinin Eğitim Fakültesidir. Öğretim ile ilgili bütün elemanların, zamanla, bu kurumun ilerde tesis edeceği çeşitli kademelerinden geçerek yetişmeleri, evvelce mesleğe atılmış öğretim elemanlarının ileri akademik eğitimlerini burada görmeleri ve bütün öğretmen topluluğunun tek ve ortak menşeden geçerek bugüne kadar süregelen kök ayrılıklarına son verilmesi, eğitim sistemimizin bir amacı haline gelmelidir.

Fakültemiz bu hususta elinden gelen her türlü teşebbüsü yapacaktır. Aksi halde, baştan aşağı ıslaha, yeniden tanzime, bir kelime ile reforma muhtaç olduğunda kamu oyunun ve en büyük yetkililerimizin ittifak ettiği eğitim sistemimizin sayısız meseleleri bilimsel çözüm yollarına intizar ederken, dört yıllık Eğitim tahsili veren bir Fakülte mezunlarının, Millî Eğitime bağlı okullarda "Eğitim derslerini" dahi veremeyeceklerini resmen beyan etmek, bir alanın üniversite seviyedeki öğretimini yetersiz görüp, çok daha kısa süreli ve okul niteliğini henüz korumakta olan diğer bir teşekkülün, sırf Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir kurum olması sebebiyle, bir Fakülte öğretiminden daha yüksek öğretim yaptığını iddia etmek, hakikatle bağdaşmayan duygusal davranışlarda ısrar etmekten başka birşey değildir.

Eğitim meselelerimizin, politik değil, ancak bilimsel çözüm yolları ile düzene sokulabileceği, bunun için gerekli bilimsel eğitimi bir Fakültenin üç yıldanberi vermekte olduğu, diğer Üniversitelerimizde de Yüksek Eğitim Okulu adıyla gene aynı akademik seviyede kurumlar açıldığı malûm iken, bu tip Fakülte veya Kurumların öğrencilerini ümitsizliğe düşürecek garip tutumlarda ısrarın hiçbir anlamı olmayacaktır.

Menşe birliği, seviye birliği, bütün farklı menşeleri en yukarı seviyede birleştirmekle sağlanacaktır. Yoksa, daha uzun, daha bilimsel

eğitim süreçlerinin cereyan ettiği kurumları, daha pratik, meslek niteliği galip teşekküllere feda etmek suretiyle değil.

“Eğitim Fakülteleri mezunlarına, Eğitim Bakanlığının ihtiyacı yoktur” hükmünü, yirminci yüzyılın ikinci yarısında ve özellikle 1968 yılının dünya eğitim krizini yaşadığımız şu günlerinde tekrarlayabilecek bir ağız, ya da bunu duymaya tahammül edebilecek bir kulak tasavvur edemiyorsak mazur görülmemiz gerekir.

Biz tekrar ediyoruz ki, Ankara Üniversitesinin bir “Eğitim Fakültesi” vardır ve yaşayacaktır.